

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Lukáš Kosatík

Extremismus – trestněprávní aspekty

Diplomová práce

Olomouc

2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Extremismus – trestněprávní aspekty“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 23. 11. 2010

.....

Lukáš Kosatík

Úvod.....	4
1. Pojem “extremismus“.....	5
1.2. Jednotlivé definice extremismu.....	5
2. Typy extremismu.....	7
2.1. Politický extremismus.....	7
2.1.1. Pravicový extremismus.....	8
2.1.2. Levicový extremismus.....	10
2.2. Náboženský extremismus.....	12
2.3. Ekologický extremismus.....	13
3. Trestněprávní ochrana před extremismem.....	14
3.1. Politický extremismus a jeho trestněprávní aspekty.....	14
3.1.1. Trestné činy proti životu a zdraví.....	15
3.1.2. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství.....	16
3.1.3. Trestné činy proti majetku.....	18
3.1.4. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných.....	18
3.1.5. Trestné činy vojenské.....	23
3.1.6. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy.....	24
3.2. Náboženský extremismus a jeho trestněprávní aspekty.....	29
4. Extremismus a jiná právní odvětví.....	33
4.1. Regulace činnosti politických stran a hnutí.....	35
4.1.1. Rozpuštění Dělnické strany.....	37
4.2. Právo sdružovací.....	37
4.3. Činnost církví a náboženských společností.....	39
5. Terorismus.....	41
5.1. Typologie terorismu.....	42
5.2. Trestněprávní aspekty terorismu.....	42
6. Srovnání se slovenskou právní úpravou.....	45
6.1 Trestné činy extremismu.....	46
Závěr.....	48
Shrnutí.....	49
Summary.....	50
Seznam použitých zdrojů:.....	51

Úvod

V České republice byl v uplynulých letech věnován zvýšený zájem extremismu. Ve sdělovacích prostředcích je diskutován v souvislosti s různými událostmi. Za příklad uveďme zrušení Dělnické strany Nejvyšším správním soudem na základě návrhu vlády na rozpuštění strany a to až na druhý pokus po prvním zamítavém rozhodnutí. Extremismu se ostatně pravidelně věnuje ve svých koncepčních materiálech schvalovaných vládou i Ministerstvo vnitra ČR.¹ Stejně tak jsou na extremismus zaměřeny i zprávy Bezpečnostní informační služby mapující vývoj extremistické scény.²

Pojem extremismus je používán, aniž by bylo zcela jasné, co označuje. Hranice jeho obsahu nejsou jasné ani odborníkům z oborů právní vědy nebo politologie. Tato práce se tak pokusí alespoň o výčet některých definic a následné pojmenování základních typů extremismu.

Jelikož extremismus není definován ani právním řádem České republiky, budu se v této práci snažit o určení jeho významu pro oblast trestního práva vymezením těch trestných činů, které mohou souviset s kriminálním jednáním extremistů. I když je extremismus nepochybně sám o sobě nebezpečný, mohou z něj vyplynout závažnější bezpečnostní rizika a to především v podobě terorismu. Terorismus je závažnější především díky jeho latentní existenci, která se projeví až v okamžiku provedení teroristického útoku.

Tato práce bude zaměřena i na některé normy jiných právních odvětví s ohledem na jejich možnost poskytnout společnosti ochranu před extremismem tím, že odmítají uznat existenci extremistickým uskupením v zákonem stanovených formách. Takto může být (například v případě politické strany) zabráněno extremistům účinně se účastnit občanského života a tím zvyšovat svůj vliv.

V jedné z kapitol bude užita metoda srovnání se zahraniční právní úpravou. S ohledem na téma této práce tedy s trestněprávní úpravou.

¹ usnesení vlády ze dne 4. května 2009, č. 572

² <http://www.bis.cz>

1. Pojem “extremismus“

Trestní právo v České republice extremismus nijak nedefinuje. Pouze se zaměřuje na ochranu společnosti před jeho společensky nejnebezpečnějšími projevy. V souvislosti s ochrannou funkcí trestního práva jsou nejdůležitější společenské zájmy vymezeny jako objekty trestných činů (tedy jako obligatorní znak skutkové podstaty trestného činu).³ Trestní právo tak nedává odpověď na otázku, co je extremismus, ale vymezuje, které jednání, jež zasahuje do právem chráněných zájmů, lze považovat za projev extremismu, vzhledem k tomu proti jakému společenskému vztahu je toto jednání namířeno.

Stejně jako trestní právo, tak i jiná právní odvětví extremismus nijak nevymezují. Pro správnou definici tohoto pojmu bude tedy nutné v několika následujících podkapitolách pracovat s extremismem především z hlediska politologického.

1.2. Jednotlivé definice extremismu

Etymologický původ slova extremismus sahá až do starověku. Latinské slovo „extremus“ (nejzazší) se ve spojení „extremitas mundi“ používalo pro označení římských osídlení zeměpisně vzdálených od metropole říše Říma. Řecký kořen tohoto slova „trema“ znamená štěpení či zlom.⁴

Jan Chmelík definuje extremismus jako „*souhrn sociálně patologických jevů vytvářený více či méně organizovanými skupinami osob a příznivci těchto skupin, s dominujícím odmítáním základních hodnot, norem a způsobů chování platných v aktuální společnosti.*“⁵ Tento autor tak zjednodušuje definici Aleny Marešové. Ta ještě dodává, že odmítání základních hodnot a norem je sjednocujícím prvkem jinak názorově a ideologicky odlišných extremistických stran a hnutí.⁶ Štefan Danics uvádí: „*V běžném slova smyslu používáme extremismus pro označení postojů, které výrazně vybočují z normálu a projevují se*

³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 150

⁴ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 20

⁵ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické nakladatelství a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. s. 7–8

⁶ MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminologické a právní aspekty extremismu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. s. 8

*zcela konkrétními excesy v různých společenských oblastech, jež narušují základní lidská práva a svobody.*⁷

Extremismus je hodnocen jako sociálně patologický jev. Jev označovaný sociology také jako sociální deviace, tedy jako významná odchylka od společenských norem. Sociální patologie je samostatná věda zkoumající nežádoucí odchylky od společenských norem.⁸

Jednoznačné definice extremismu však neexistuje ani v oblasti politologie. Například jedna z nich odmítá extremismus jakkoliv dále definovat, neboť jej považuje jen za slovo označující a nikoliv pojem, který by mohl napomoci k poznání podstaty jevu.⁹ Zdeněk Zbořil se k pokusům o definici extremismu rovněž staví skepticky a podle něj by bylo příhodnější tento příliš obecný a neurčitý pojem nahradit konkrétnějšími termíny jako je xenofobie, rasismus, antisemitismus, fašismus, nacismus, neonacismus nebo neofašismus.¹⁰

Zpráva o problematice extremismu na území ČR vypracovaná Ministerstvem vnitra z roku 2002, na kterou odkazuje i současná strategie boje proti extremismu (zmíněná v úvodu práce) uvádí, že extremismus označuje vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních a zákonných norem. Jedná se o takové postoje, které se vyznačují prvky netolerance a jsou zaměřeny proti základním ústavním principům demokratického státu, jež jsou definovány ústavním pořádkem.¹¹

⁷ DANICS, Š. Extremismus jako sociálně-politický problém v podmínkách globálního světa. In PLECITÝ, V., DANICS, Š., PORADA, V. *Extremismus jeho kořeny, projevy a východiska řešení*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. s. 33

⁸ MAREŠOVÁ, A. Sociálně patologické jevy. *Trestněprávní revue*, 2/2010, s. 52. [online], beck-online.cz, [cit. 14. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembrgbpxi4s7gjpXg5dsl42te&rowIndex=39&conversationId=1472558#selected-node>>

⁹ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 2001. s. 11

¹⁰ Tamtéž. s. 11–12

¹¹ usnesení vlády ze dne 9. července 2003, č. 669

2. Typy extremismu

Pro účely této práce rozdělíme extremismus na určité formy. Učiníme tak z důvodu následného rozdělení jednotlivých trestných činů podle toho, se kterou z forem extremismu souvisí nejužěji. Pro základní rozdělení jednotlivých forem budeme vycházet ze systematiky popsané Janem Chmelíkem, jelikož jeho členění extremismu je určeno pro zkoumání především z pohledu trestního práva.¹² Toto dělení však nepatrně modifikujeme.

2.1. Politický extremismus

Uvnitř parlamentní demokracie bývá spektrum politických názorů představováno pomyslnou linií, která přes střed liberálních názorů vede ke konzervativní ideologii na pravé straně a demokratickým socialistům na straně levé. Toto dělení odpovídá tradici, jejíž počátek nacházíme v době francouzské revoluce.¹³ Jakékoliv politické názory nacházející se mimo zmíněnou linii lze zjednodušeně označit za extremistické v širším smyslu. Avšak i tyto „nekonvenční“ ideologie lze dále rozlišovat na extrémní v užším smyslu a radikální. Radikální jsou ty prvky extremistické ideologie, které mohou být ještě stále považovány za součást demokratických politických názorů, avšak nacházejí se již na samé hranici politického spektra.¹⁴ Z obsahového hlediska radikalismus označuje vyhraněné názory, které však nevedou k odstranění stávajícího režimu, zatímco extremismus usiluje o odstranění demokracie.¹⁵

Z výše uvedeného pravolevého rozložení politických sil můžeme politický extremismus dělit na pravicový a levicový. Do politického extremismu budeme v této práci řadit i takové společensky škodlivé jevy, které mohou spočívat v náboženské nesnášenlivosti. Tyto náboženské ideje nepocházejí z náboženství samotného, ale jsou vedlejší součástí politického programu extremistického hnutí (bez ohledu na to, zda pravicové či levicové). Jako příklad tohoto pojetí politického extremismu s náboženským podtextem můžeme uvést severoirskou politickou stranu Sinn Fein nebo palestinskou vládní stranu Hamás.

¹² srov. CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnícké a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 2001. s. 19-23, s. 40

¹³ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 22

¹⁴ Tamtéž. s. 32-33

¹⁵ FIALA, P. Český politický extremismus a radikalismus z hlediska politologie. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. s. 11

Zjednodušeně řečeno se tedy jedná o prosazování náboženství cestou politiky. Za pravé subjekty náboženského extremismu budeme považovat sekty a náboženská hnutí, která jsou extrémní ve svém základu na rozdíl od tradičních náboženství.

2.1.1. Pravicový extremismus

Pravicový extremismus bývá definován jako protiliberální politický směr. Jedna z definic pravicového extremismu uvádí: „...*pravicový extremismus popírá kořeny moderního pojetí rovnosti lidí a v současnosti se projevuje jednostranným vyšším hodnocením vlastního etnika rasy či národa.*“¹⁶ Marešová užívá k popsání jednotlivých prvků extrémně pravicové ideologie pojmy jako fašismus (který dále dělí na fašismus a nacismus), nacionalismus, rasismus a xenofobii.¹⁷ Obdobně byla extrémní pravice definována německými politology, kteří v souvislosti s judikaturou svého Ústavního soudu určili jednotlivé principy demokratického státu, které jsou ultrapravicí odmítány. Konkrétně rovnost všech lidí, respektování základních lidských práv a svobod, práva menšin, svobodná soutěž politických stran a nenásilné prosazování politických názorů.¹⁸

Pokud bychom měli vysvětlit ideová pojítka pravicově extremistických skupin, tak:

- A) **Rasismus** – názor ovlivněný darwinismem, který považuje jednu konkrétní rasu za nadřazenou a tedy oprávněnou ovládat rasy podřazené.
- B) **Xenofobie** – nesnášenlivost vůči cizím prvkům ve společnosti. V souvislosti s extremismem zejména nenávisť, vůči jiným rasám, národnosti, cizímu jazyku, kultuře.¹⁹
- C) **Nacionalismus** – víra v jedinečnost vlastního národa, v extrémní formě často doprovázená xenofobními projevy.
- D) **Fašismus** – politické hnutí, v němž osoba vůdce projevuje vůli celého národa s cílem jeho pozvednutí a očištění od cizích a pro národ škodlivých prvků.
- E) **Nacismus** – stejně jako fašismus extrémně nacionalistické hnutí s prvky radikálního rasismu a antisemitismu.

¹⁶ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 22

¹⁷ MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminologické a právní aspekty extremismu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. s. 10

¹⁸ DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. s. 14-15

¹⁹ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnícké a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 2001. s. 10

F) Antisemitismus – nesnášenlivost vůči Židům (z pohledu etnika či náboženství).

Extrémně pravicové skupiny můžeme z hlediska právní formy dělit na politické strany registrované podle zákona o sdružování v politických stranách (zákon č. 424/1991 Sb.), občanská sdružení vzniklá podle zákona o sdružování občanů (zákon č. 83/1990 Sb.) a skupiny, které nejsou organizovány na základě zákona. V minulosti byla ultrapravice v Poslanecké sněmovně ČR zastoupena Sdružením pro Republiku – Republikánskou stranou Československa. V současnosti je nejznámější ultrapravicovou politickou stranou již zrušená Dělnická strana, jejíž členská základna se však přesunula do Dělnické strany sociální spravedlnosti a je tak pravděpodobné, že v budoucích volbách může kandidovat subjekt, který je prostřednictvím svých členů napojen na militantní Národní odpor (který je příkladem extremistického hnutí existujícího bez státem přiznané subjektivity). Problematice Dělnické strany a jejího nedávného zrušení Nejvyšším správním soudem se budeme věnovat v jiné kapitole.

Z hlediska konkrétní ideologie bývá ultrapravice dále dělena. Například na extrémní ultranacionalisty, fašisty a kryptofašisty, klerikály, ultrakonzervativce a radikální populisty.²⁰ Poslední dvě skupiny budou patřit spíše pouze k radikálům.

Co se týče neorganizovaných nositelů extrémně pravicových postojů, rozlišuje Mareš tyto subkultury na ultrapravicové skinheads, ultrapravicové fotbalové hooligans, nazi-punks, ultrapravicové black, aryan a pagan metalisty a ultrapravicové militaria-fans.²¹

Skinheadská subkultura začala vznikat v 60. letech 20. století v Anglii jako forma sociálního protestu proti konvencím střední třídy. Až později se začaly uvnitř skinheads objevovat rasistické názory, které daly vzniknout ultrapravicové odnoži.²²

Skinheads je subkultura které názorově velice rozmanité a díky tomu se uvnitř dále dělí na řadu podskupin. Například ultralevicové skupiny Redskins nebo neextremistické SHARP (Sharpskins). Na druhé straně pak stojí ultrapravicová organizace Blood & Honour nebo Hammer Skinheads reprezentující neonacistické nazi-skinheads.²³

Jako ultrapravicoví hooligans jsou označováni radikální fotbaloví fanoušci, pro které je charakteristické podnikání násilných akcí během fotbalových zápasů, ale nejen během nich.

²⁰ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 52

²¹ Tamtéž. s. 403-460

²² DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. s. 47-48

²³ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 403-411

Násilí hooligans často nesměřuje pouze proti fanouškům ostatních fotbalových klubů, ale také proti policii nebo organizátorům sportovních akcí.²⁴

Nazi-punks je zjednodušeně řečeno minoritní součást punkové subkultury, která narozdíl od ultralevicové většiny punkerů, vyznává ultrapravicové názory. Punková subkultura odvozuje svůj původ od stejnojmenného hudebního stylu, který vnikl ve Velké Británii v 70. letech. Buřičské texty punkové hudby vyzývající k anarchii se tak staly jakousi odpovědí na neúčinné snahy o sociální změny, o které usilovalo v té době již slábnoucí hnutí hippies. Nazi-punková scéna měla význam pro vznik ultrapravice v polistopadovém Československu. V 80. letech totiž prostřednictvím nazi-punku pronikaly do Československa ultrapravicové názory (zejména rasistické) a z původních nazi-punks se začátkem 90. let vyčlenili skinheads. Rozdíl mezi nazi-punks a ultrapravicovými skinheads je podle Mareše v odmítání disciplinovanosti, zapojení do práce politických stran a hnutí realizované právě skinheads.²⁵

Ultrapravicoví black, aryan a pagan metalisté jsou (podobně jako nazi-punks uvnitř punkové subkultury) ultrapravicovou odnoží metalových fanoušků. Ultrapravicová metalová hudba ve svých textech hlásá rasismus, satanismus a v některých případech i nacismus.²⁶

Ultrapravicoví militaria-fans jsou skupinou sběratelů vojenských historických předmětů, u kterých je (díky nadšení pro vojenské artefakty z období nacistického Německa) teoreticky možné uvažovat o propojení s ultrapravicí. Pro trestní právo má tato skupina význam jednak kvůli neoprávněnému držení historických zbraní, ale také podporu či propagaci ultrapravicových extremistických skupin prostřednictvím nacistických historických předmětů (viz. další kapitoly).

2.1.2. Levicový extremismus

Levicový extremismus oproti tomu pravicovému hlásá ve svých ideálech beztrždní společnost a absolutní rovnost všech lidí. Definičními znaky extrémní levice jsou revoluční prvky politického boje, radikální demokraticismus (s vůdčí rolí státu) a rovnostářské chápání politiky.²⁷ Klasickými představiteli krajní levice jsou extrémní (ortodoxní) komunisté. Zatímco anarchismus, který je rovněž typickým ultralevicovým hnutím, odmítá jakoukoliv

²⁴ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 432-433

²⁵ Tamtéž. s. 436-437

²⁶ Tamtéž. s. 441

²⁷ DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. s. 23

formu organizace lidské společnosti a každá forma státnosti je považována za represivní.²⁸ To znamená, že anarchisté vnímají demokratismus v politice ještě radikálněji.

Ultralevicové politické strany byly v minulosti představovány například Levým blokem nebo Stranou československých komunistů. Na základě zákona o sdružování občanů pak jako občanské sdružení působil Komunistický svaz mládeže, který byl Ministerstvem vnitra ČR zrušen.²⁹

Stejně jako extrémní pravice se i ultralevice dále dělí podle konkrétnějšího ideologického programu. Michal Mazel ultralevici dělí do několika skupin: komunistické a filokomunistické organizace (KSČM a jiné ortodoxní komunistické skupiny), česká „nová“ radikální levice (např. anarchisté), revoluční marxisté, radikální levice v rámci hnutí skinheads.³⁰

O extrémistické povaze politické strany, hnutí nebo jiné organizace lze usuzovat zásadně z jejího programu.³¹ Ten bývá obvykle vyjádřen nějakou ucelenou formou (stanovami, volebním programem, atd.) a zároveň je dotvářen výroky a prohlášeními představitelů hnutí. V celostátní i komunální politice je nejradikálnějším avšak nikoliv skutečným extremistickým levicovým subjektem s největší podporou voličů Komunistická strana Čech a Moravy. Z programu KSČM uveřejněném na oficiálních internetových stránkách této strany vyplývá, že dlouhodobým cílem KSČM je socialismus, který je dále vymezen jako „...společnost politicky a hospodářsky pluralitní...uznávající a využívající zákonitostí tržní ekonomiky...se socialismem je neslučitelný jakýkoli sociální, národnostní, náboženský či jiný útlak a porušování a porušování lidských práv...“³² Na druhou stranu někteří ze členů této politické strany ve svých prohlášeních považují KSČM za přímou následovnici KSČ a období totality bagatelizují a neuznávají jej jako protidemokratické (nebo současný politický systém nepovažují za pravou demokracii). Například nynější předseda KSČM Vojtěch Filip měl v roce 2007 na zasedání ústředního výboru prohlásit, že KSČM by se mohla případných revolučních procesů a dále vyzval k návratu k marxismu.³³ Možnému

²⁸ DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. s. 22

²⁹ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 110

³⁰ MAZEL, M. Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. s. 123-182

³¹ DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. s. 24

³² <http://www.kscm.cz>

³³ ČERNÝ, P. Zákaz (antidemokratické) politické strany. *Právní rozhledy*, 12/2007, s. 433. [online], beck-online.cz, [cit. 13. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqg5pxa4s7gez643uojptimzt&rowIndex=35&conversationId=1540927#selected-node>>

rozpuštění KSČM, které bylo v minulosti předmětem diskusí především v Senátu, se v této práci věnovat nebudeme.

2.2. Náboženský extremismus

V minulé podkapitole jsme již vymezili vztah náboženského a politického extremismu pro účely této práce tak, že za „čistý“ náboženský extremismus budeme (stejně jako Jan Chmelík)³⁴ považovat takové sociálně patologické jevy, jež jsou obsaženy v samotné věrouce jednotlivých náboženských hnutí. Za nejvýznamnější představitele náboženského extremismu budeme tedy považovat sekty. Je třeba zdůraznit, že slovo „sekta“ bude v této práci dále míněno v onom negativním smyslu, jako náboženské společnosti, které může na své členy a potažmo i okolí působit jako určitá hrozba. Nemáme tedy na mysli jednotlivé varianty klasických náboženství, které někdy bývají také označovány jako sekty. Chmelík náboženskou sektu popisuje doslova jako: „...relativně uzavřené seskupení osob stejného náboženského smýšlení s pevně organizovanou strukturou s absolutistickými nároky na podřízenost členů, s nekritickými, dogmatickými názory a zásadami. Nebezpečnost sekty vystupuje do popředí v situaci, kdy požaduje po svých členech absolutní závislost na skupině a jejich vůdcích, požaduje vzdání se vlastní identity i hmotných statků, nebo dokonce vlastního života.“³⁵ Chmelík dále uvádí příklady několika sekt, s jejich stručnou charakteristikou. Jako příklad uveďme jeho poznámky k Svědkům Jehovovým. Jehovisté jsou náboženským hnutím, které spočívá radikálním výkladu bible, doplněné o vlastní dogmata jehovistů. Například očekávání konce světa a víra ve spásu v případě oddanosti vůdci sekty. Dále pak jehovisté uznávají řadu zákazů, které mohou pro členy církve fatální následky (například zákaz transfuzí nebo transplantací).³⁶

³⁴ srov. CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. s. 9

³⁵ Tamtéž. s. 9

³⁶ Tamtéž. s. 46-51

2.3. Ekologický extremismus

V následující kapitole, která je věnována ryze právním otázkám, se ekoextremismem zabývat nebudeme. V této podkapitole se o něm zmiňujeme pouze z toho důvodu, že se jedná o relativně malou a rychle se rozvíjející formu extremismu. Příčiny popularity ekologického extremismu spatřujeme především v tom, že na rozdíl od rasismu, či anarchismu je ekologie něčím, co se nedá považovat za něco protidemokratického. A v souvislosti s tím jsou pro laickou veřejnost tyto extrémní názory podpořené proekologickými argumenty jako extrémní těžko identifikovatelné. Michal Mazel v souvislosti s horlivou ekologií zmiňuje několik organizací působících na území ČR. Ve spojitosti s nimi však neuzívá pojem „extrémní“ ale pouze „radikální“³⁷. Nejznámější z nich jsou Hnutí Duha a Greenpeace. Například Hnutí Duha ve svém letáku z roku 1994 hlásá potřebu změny životních podmínek, kterých není možné dosáhnout cestou běžné politiky.³⁸ Kromě propagování ideových extrémů se ekologičtí extrémisté dopouštějí v některých případech i násilných jednání.³⁹

³⁷MAZEL, M. Oponenti systému. Přehled radikálních a extremistických organizací v České republice. In FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. s. 183-192

³⁸ Tamtéž. s.186

³⁹ MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. s. 31

3. Trestněprávní ochrana před extremismem

3.1. Politický extremismus a jeho trestněprávní aspekty

Dříve než přistoupíme k samotnému výčtu a rozboru jednotlivých skutkových podstat týkajících se politického extremismu, je třeba úvodem zmínit pár poznámek týkajících se našeho pojetí politického extremismu. Politicky motivované trestné činy někteří autoři zahrnují pod množinu, kterou nazývají „rasově motivované“.⁴⁰ Toto označení je podle nás neúplné. Nezahrnuje totiž jiné než rasistické motivy. Přitom řada trestných činů obsahující pohnutku jako znak kvalifikované skutkové podstaty (viz. další podkapitoly) spočívající v útoku proti jinému nejen pro jeho rasu, ať už skutečnou či domnělou. Například ustanovení §140 odst. 3 písm. g) trestního zákoníku⁴¹ jako další uvádí příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání, atd. Vyznání nebo politické přesvědčení samozřejmě nemá s rasou nic společného. Kriminologie používá pro takto motivovaný trestný čin termín „hate-crime,“ čili zločin z nenávisti. Přesněji ideové nenávisti.⁴² Pokud tedy kriminologické pojetí zločinu z nenávisti transponujeme do jazyka právní vědy, pak trestným činem z nenávisti rozumíme takové protiprávní jednání, které naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu uvedené v trestním zákoně, jehož primární pohnutkou je nenávist, která spočívá v příslušnosti oběti k některé rase, národu, etnické skupině, vyznání, politickému přesvědčení, třídnímu původu nebo jiné sociální skupině.⁴³

Extremistické trestné činy můžeme rozdělit do tří skupin. Jedná se trestné činy „čistě extremistické“ (např. trestný čin založení podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403), které souvisejí pouze s extremismem. Dále trestné činy u nichž je znakem kvalifikované skutkové podstaty tzv. „extremistická pohnutka“ (např. trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. e)). A nakonec trestné činy, které s politickým extremismem souvisejí pouze okrajově (např. trestný čin výtržnictví podle § 358). Rozdíl mezi první a druhou skupinou spočívá v tom, že první skupina zahrnuje trestné činy, jež obsahují nenávistnou pohnutku již v základní skutkové podstatě. Další dělení

⁴⁰ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. s. 57

⁴¹ zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (V této kapitole již nadále neodkazujeme na trestní zákoník pod čarou. Jednotlivá ustanovení uvedená dále, jsou součástí trestního zákoníku, nejsou-li námi výslovně přiřazena jinému předpisu.)

⁴² ČÍRTKOVÁ, L. Psychologické aspekty motivace k extremismu. In PLECITÝ, V., DANICS, Š., PORADA, V. *Extremismus jeho kořeny, projevy a východiska řešení*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. s. 24-25

⁴³ HERCZEG, J. *Trestné činy z nenávisti*. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2007. s. 11

extremistické trestné činnosti rozlišuje trestné činy páchané v návaznosti na konkrétní hnutí či organizaci (např. § 356 odst. 1, odst. 3 písm. b), § 403, § 404) a trestné činy páchané bez souvislosti s konkrétním hnutím (např. § 356 odst. 1, § 405).⁴⁴

U tzv. extremistických pohnutek trestní zákon neuvádí formu zavinění, která je třeba k jejich naplnění, avšak výkladem lze dovodit, že se v těchto případech bude jednat o úmysl.⁴⁵ Pokud je trestný čin spáchán s touto pohnutkou, která však není v konkrétním případě znakem skutkové podstaty, bude k ní přihlíženo soudem při ukládání trestu. Podle ustanovení § 42 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku se jedná o jeden z případů přitěžujících okolností, které konkretizují povahu trestného činu.⁴⁶

3.1.1. Trestné činy proti životu a zdraví

Hlava I zvláštní části trestního zákoníku poskytuje ochranu lidskému životu a zdraví. Lidský život a zdraví se tedy oproti dřívější systematice zvláštní části trestního zákona dostávají do popředí. Je to vyjádřeno přeřazením trestných činů proti životu a zdraví z hlavy sedmé. Úcta k lidskému životu a nutnost jeho ochrany je vyjádřena v Listině základních práv a svobod v čl. 6. odst. 1 slovy: „*Každý má právo na život...*“ a v odst. 2: „*Nikdo nesmí být zbaven života.*“

Z hlediska obsahu jednotlivých skutkových podstat je pro ochranu před politickým extremismem významný trestný čin vraždy. Vražda se dále dělí na vraždu prostou (§ 140 odst. 1) a vraždu spáchanou s rozmyslem nebo po předchozím uvážení (§ 140 odst. 2).⁴⁷ Odstavec 3 pak uvádí jednotlivé okolnosti, které stanovují použití vyšší trestní sazby za vraždu obojího typu. Odstavec 3 písm. g) chrání konkrétní typy osob před vraždou pro důvody charakteristické pro politický extremismus. Taxativním výčtem odst. 3 písm. g) uvádí, odnětím svobody na 15 až 20 let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odst. 1 nebo 2 na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je bez vyznání. Takto vyjádřená pohnutka je stanovena jako znak kvalifikované skutkové podstaty i u více trestných činů podle zvláštní části trestního zákoníku.

⁴⁴ HERCZEG, J. *Trestné činy z nenávisťi*. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2007. s. 12

⁴⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 230-231

⁴⁶ PÚRY, F. Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 1/2010, s. 1. [online], beck-online.cz, [cit. 13. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembrgbpxi4s7gfpxg5dsl4yq&rowIndex=-1&conversationId=1472558#selected-node>>

⁴⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 476

Díl 2 hlavy I obsahuje trestné činy, jejichž objektem je lidské zdraví. A to ve smyslu normálních funkcí lidského těla a funkcí všech orgánů k tomu potřebných.⁴⁸ Tento díl zahrnuje mimo jiné kvalifikované skutkové podstaty (vyjádřené extremistickou pohnutku) 2 trestných činů. Konkrétně je tomu tak u trestných činů těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. f) a ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1, odst. 2 písm. e). Definici ublížení na zdraví a těžké újmy na zdraví pak nalezneme v § 122 odst. 1 a odst. 2. Toto ustanovení je pak vykládáno judikaturou.⁴⁹

Hlava I obsahuje dále jednu kvalifikovanou skutkovou podstatu poskytující ochranu před politickým extremismem. A to v díle 3, jenž chrání život a zdraví před ohrožením. Od předešlých dílů tedy obsahuje trestné činy ohrožovací.⁵⁰ § 149 odst. 2 písm. b) chrání opět taxativně vyčtené osoby (významné pro tuto práci svou charakteristikou) před mučením a jiným nelidským a krutým zacházením. Takovéto jednání musí podle § 149 odst. 1 souviset s výkonem veřejné moci (např. veřejným činitelem nebo z úředního pověření) a spočívá v působení tělesného nebo duševního utrpení jinému.⁵¹

3.1.2. Trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti, soukromí a listovního tajemství

Hlava II zvláštní části trestního zákoníku je rozdělena do dvou dílů podle druhových objektů trestných činů, kterými jsou svoboda (díl 1) a práva na ochranu osobnosti, soukromí a listovní tajemství (díl 2).

Díl 1 hlavy II obsahuje řadu trestných činů, které obdobně jako v hlavě I stanovují trestnou pohnutku pro něčí skutečnou nebo domnělou rasu atd. Konkrétně trestný čin zbavení osobní svobody podle § 170 odst. 1, odst. 2 písm. b). Zbavením osobní svobody je zde myšlen intenzivnější zásah do osobní svobody, který se svojí povahou blíží uvěznění a velmi ztěžuje

⁴⁸ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. [online], beck-online.cz, [cit. 30. června 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=nnptembqhfwpk5tlgvpxgys7giydaok7gqyf64dgge2dk&tocId=nnptembqhfwpk5tlgu&conversationId=1472558#selected-node>>

⁴⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 154-159

⁵⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 496

⁵¹ CHMELÍK, J. a kol. *Trestní právo hmotné zvláštní část s aplikačními příklady*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. s. 48

osvobození postižené osoby.⁵² Stejně jako v případě trestného činu omezování osobní svobody (§ 171) je osobní svobodou míněna svoboda pohybu.⁵³

Trestný čin omezování osobní svobody podle § 171 odst. 1, odst. 3 písm. b) chrání osoby s vyčtenými vlastnostmi před zásahem do osobní svobody, který však nedosahuje takové intenzity jako v případě předchozího trestného činu a jedná se tedy o zásah do svobody pohybu přechodného rázu, který je těžko překonatelný. Rozdíl mezi omezováním (§171) a zbavením (§170) osobní svobody tedy nespočívá ve způsobu omezení, ale v jeho intenzitě.⁵⁴

Zavlečení podle § 172 odst. 1 odst. 2, odst. 3 písm. b) je zbavení osoby spočívající v dopravení člověka za hranice státu proti jeho vůli, přinucení k odebrání do ciziny nebo odvracení v návratu z ciziny. Ochrana je poskytnuta všem bez ohledu na státní příslušnost.⁵⁵ Trestné činy podle § 170, § 171 a § 172 jsou trestnými činy trvajících a příprava trestných činů podle § 170 a § 172 je trestná.

Díl 1 dále obsahuje kvalifikovanou skutkovou podstatu vydírání (opět pro extrémně politický motiv). Svoboda vyznání deklarovaná čl. 15, 16 LZPS je chráněna prostřednictvím § 176. Tento trestný čin může souviset s projevy politického extremismu, ale spíše se bude týkat činnosti sekt.⁵⁶

Svoboda sdružování (čl. 20 LZPS) a shromažďování (čl. 19 LZPS) je objektem trestného činu podle § 179 porušování svobody sdružování a shromažďování. Odstavec 1 je koncipován jako speciální případ vydírání (jednočinný souběh s trestným činem vydírání je proto vyloučen) a týká se omezování jak omezování svobody shromažďovací tak sdružovací.⁵⁷ Druhý odstavec se týká pouze svobody shromažďovací a postihuje jednání pachatele, který se násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí protíví pořádkovým opatřením svolavatele nebo pořadatelů a to v souvislosti se shromážděním podléhajícím oznamovací povinnosti podle shromažďovacího zákona.⁵⁸ Díl 2 hlavy II obsahuje pro téma této práce významnou pouze kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí obsaženou v § 183 odst. 3 písm. b).

⁵² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 209

⁵³ KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s.

⁵⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 210

⁵⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 522

⁵⁶ Viz. následující podkapitola.

⁵⁷ KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 76

⁵⁸ zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů

3.1.3. Trestné činy proti majetku

Trestné činy proti majetku jsou zahrnuty v hlavě V zvláštní části trestního zákoníku. Podle odlišného postavení trestných činů proti majetku v systematické zvláštní části trestního zákoníku oproti předchozí právní úpravě (dříve hlava IX) můžeme dovodit, že soukromé vlastnictví tak doznalo alespoň symbolického posílení ochrany prostřednictvím trestního práva. Objektem některých trestných činů proti majetku je vlastnictví. U jiných je objektem majetek ve smyslu, nejen movitých věcí ale i ostatních majetkových práv a penězi ocenitelných hodnot.⁵⁹ Vlastnictví a jeho ochrana jsou garantovány LZPS v čl. 11. Mimo to je vlastnictví jako základní lidské právo zahrnuto i v katalogích lidských práv mezinárodního původu (čl. 17 odst. 1 Všeobecné deklarace lidských práv a čl. 1 Dodatkového protokolu k Evropské úmluvě).⁶⁰

Mezi trestnými činy proti majetku je z hlediska problematiky extremismu důležitý trestný čin poškození cizí věci. V kvalifikované skutkové podstatě tohoto trestného činu § 228 odst. 3 písm. b) je opět zmíněn okruh osob, které jsou tímto speciálně chráněny před extremisticky motivovanou trestnou činností. Tento trestný čin je z hlediska jednání základním typem tzv. jednání poškozovacího.

3.1.4. Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných

Hlava X obsahující trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných je rozdělena do osmi dílů podle druhových objektů. Tato hlava tak chrání značně široký okruh zájmů, kterými jsou zejména řádná činnost orgánů státu, orgánů územní samosprávy, jiných orgánů veřejné moci (například orgány moci soudní, zákonodárné a v oblasti moci výkonné státní orgány a veřejnoprávní korporace⁶¹) a pořádek v ostatních oblastech veřejných věcí (např. nerušené soužití lidí, ochranu obecných zájmů a ochranu svobod a práv jednotlivců).⁶² Zjednodušeně řečeno tato hlava zvláštní části trestního zákoníku chrání principy demokratického právního

⁵⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část. Zvláštní část. 2.* vydání. Praha: Linde, 2006. s. 679-681

⁶⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. 1.* vydání. Praha: Leges, 2009. s. 579

⁶¹ srov. SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo. 2.* vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. s. 27

⁶² ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník. 1.* vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. [online], beck-online.cz, [cit. 1. července 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?documentId=nnptembqhfwpk5tlgvpxgys7giydaok7gqyf6y3bgjpwq3brga&tocId=nnptembqhfwpk5tlgu&type=html&conversationId=248866#selected-node>>

státu, ke kterým se Česká republika hlásí prostřednictvím Ústavy a Listiny.⁶³ V úvodní kapitole této práce je již zmíněn v definici pojmu politického extremismu jeho protisystémový (protidemokratický) charakter. Z toho vyplývá, že v souvislosti s tímto druhem extremismu mohou souviset trestné činy obsažené právě v hlavě desáté.

Díl 4 (jiná rušení činnosti orgánu veřejné moci) obsahuje jeden trestný čin, který se hypoteticky může týkat politického extremismu. Jedná se o trestný čin maření přípravy a průběhu voleb a referenda. Ustanovením § 351 je chráněn řádný průběh a příprava voleb nebo místního referenda a výkon volebního nebo hlasovacího práva. V případě práva volebního je chráněno volební právo pasivní i aktivní. Tato skutková podstata souvisí s politickým extremismem tím, že tato forma extremismu bývá často realizována prostřednictvím soutěže politických stran a právě v okamžiku voleb se teoreticky může projevit extrémní povaha určitých názorových skupin zasahováním do regulérnosti voleb a porušováním volebního práva.

Díl 5 nese název Trestné činy narušující soužití lidí. Z názvu vyplývá, že objektem trestných činů v tomto díle uvedených je nerušené soužití lidí. Trestný čin násilí proti skupině obyvatel a jednotlivci (§ 352) chrání ve svém prvním odstavci skupinu obyvatelů před vyhrožováním usmrcením, ublížením na zdraví nebo způsobením škody velkého rozsahu. V odstavci druhém je vedle skupiny obyvatel chráněn i jednatel a to nejen před již zmíněným vyhrožováním, ale také před užitím násilí. Dále je v druhém odstavci vyžadována pohnutka onoho jednání namířeného proti domnělé či skutečné rase, příslušnosti k etnické skupině atd.⁶⁴ Zněním § 352 je provedena Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1974 Sb.).⁶⁵

Rasa je v komentáři C.H. Beck k trestnímu zákoníku doslova definována takto: „...skupina lidstva lišící se od jiné různými typickými znaky, které se týkají jak vzhledu, zejména barvy pleti, vlasového porostu, tvaru nosu, rtů apod., tak i temperamentu, energie apod.“⁶⁶ Etnickou skupinou je míněna: „historicky vzniklá skupina lidí, kterou spojuje společný původ, zvláštní kulturní znaky (jazyk), mentalita a tradice. Příslušníci určité etnické skupiny mají povědomí vzájemné sounáležitosti a zároveň odlišnosti od jiných společenství

⁶³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 748

⁶⁴ KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 586

⁶⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 785

⁶⁶ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. [online], beck-online.cz, [cit. 30. června 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&rowIndex=1&documentId=nnptembqhfpwk5tlgvpvpxgys7giydaok7gqyf64dggm2te&conversationId=310689#selected-node>>

lidí a jsou spojováni názvem etnika nebo jménem, kterým je etnikum označováno (tzv. *ethnonymum*). *Etnická skupina žije zpravidla v početní menšině v rámci jiného společenství.*“⁶⁷ Pojem národnost pak opět v doslovné citaci ze zmiňovaného komentáře znamená: „*příslušnost jednotlivce k určitému národu jako historicky vzniklému společenství lidí, které se vyznačuje společnými dějinnými osudy, pospolitostí ekonomického života, specifickou kulturou a psychickými rysy a vědomím vlastní existence jako národa (zpravidla je národ charakterizován i společným jazykem a vztahem k určitému území).*“⁶⁸

S obdobně formulovanou pohnutkou, zaměřenou vůči výše vymezeným skupinám osob či jednotlivcům spadajícím do jedné z nich, jsme se již setkali v několika předchozích ustanoveních extremistických trestných činů, kde byla vyžadována k naplnění některé z kvalifikovaných skutkových podstat. Pojmem *domnělé* rasy je vyjádřena vůle zákonodárce postihovat útoky nejen proti skutečně rasově nebo jinak odlišným jednotlivcům. Novou úpravou má být postihnuto jednání pachatele i v takových případech, kdy je o rase oběti pouze přesvědčen. Zákonodárce tento záměr vyjádřil i v důvodové zprávě k trestnímu zákoníku.⁶⁹ Dále je v odstavci 3 opět chráněna skupina obyvatel i jednotlivců, tentokrát však již před spolčením anebo sročením k činu podle odstavce 2. Tím je speciálně postihována součinnost k trestnému činu, která jinak vykazuje znaky přípravy k trestnému činu.⁷⁰ Spolčení a sročení je uvedeno v demonstrativním výčtu možných forem přípravného jednání § 20. Spolčení je jakkoliv neformální dohoda dvou nebo více osob o budoucím individuálně určeném trestném činu. Sročení je opět zaměřen ke společnému spáchání individuálně určeného trestného činu, k jehož spáchání má dojít bezprostředně po sročení, které je buď i nahodilým shlukem alespoň tří osob.⁷¹

Dalším významným extremistickým trestným činem je hanobení národa, etnické skupiny, rasy a přesvědčení. Je vyjádřen v § 355. Jednáním, kterým lze tento trestný čin spáchat spočívá ve veřejném hanobení a to: a) některého národa, jeho jazyku, některé rasy nebo etnické skupiny, nebo b) skupiny osob pro jejich skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že jsou skutečně nebo domněle bez vyznání. Odstavec druhý pak stanovuje jako znaky kvalifikované

⁶⁷ Tamtéž

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku. [online], beck-online.cz, [cit. 15. července 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=oz5f6mrqga4v6nbql5shuljq&rowIndex=-1&conversationId=1472558#selected-node>>

⁷⁰ KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 487

⁷¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 270-271

skutkové podstaty zvláštní způsoby spáchání a to: a) nejméně se dvěma osobami, nebo b) tiskem filmem, rozhlasem, televizí veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným prostředkem. Znak skutkové podstaty, který vyžaduje veřejné spáchání trestného činu je definován § 117. Tento paragraf stanovuje, že trestný čin je spáchán veřejně, jestliže je spáchán obsahem tiskoviny nebo rozšiřovaného spisu, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem nebo alternativně před nejméně třemi osobami současně přítomnými. Hanobení je v komentáři trestního zákoníku z nakladatelství Leges definováno jako „...*hrubě urážlivý projev, kterým může dojít ke hrubému znevážení, potupení nebo zesměšnění národa, jeho jazyka, etnické skupiny nebo rasy, či skupiny obyvatel republiky. Může se jednat o projev v jakékoliv podobě. Urážlivost, bez ohledu na odezvu veřejnosti, může vyplývat buď z jeho obsahu nebo způsobu jeho vyslovení anebo ze způsobu jeho provedení...*“⁷² Z hlediska subjektivní stránky se jedná o trestný čin úmyslný. Ochrana je poskytována všem jmenovaným skupinám i národům a rasám, což ve své podstatě znamená, že může dojít k hanobení určitého národa jeho příslušníkem nebo například osoba určité rasy může hanobit svou vlastní rasu.

Trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod v prvním odstavci § 356 postihuje jednání toho, kdo veřejně podněcuje k nenávisti k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo k omezování práv a svobod jejich příslušníků. Veřejné spáchání trestného činu je určeno § 117. Podněcováním se rozumí takový projev pachatele (bez ohledu na formu a na účinek projevu), který směřuje ke vzniku nenávisti nebo nevraživosti u jiných osob.⁷³ Pojem třída je podle komentáře C.H. Beck k trestnímu zákoníku třeba chápat jako sociální vrstvu vymezenou osobami se stejnou sociální pozicí.⁷⁴ Jinou skupinu osob je pak třeba chápat co nejdříve, čili jako skupinu osob ve které mají lidé něco společného, jejich členství v této skupině ovlivňuje jejich chování k sobě samým a na druhé straně odlišuje od všech ostatních lidí. Jako příklad tak mohou být za takovou skupinu považovány politické strany, různé zájmové celky nebo například fanouškové sportovních klubů.⁷⁵ Poslední uvedený příklad napovídá, že tento druh kriminality nemusí být páčán pouze v souvislosti s politickým

⁷² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 433, viz. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2002, sp. zn. 7 Tdo 989/2002

⁷³ KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 492

⁷⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. [online], beck-online.cz, [cit. 10. srpna 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&rowIndex=1&documentId=nnptembqhfwpk5tlgvpxgys7giydaok7gqyf64dggm2tm&conversationId=351374#selected-node>>

⁷⁵ Tamtéž

extremismem, ale připadá v úvahu i v případě radikálních sportovních fanoušků (zejména fotbalových). Závěrem k tomuto trestnému činu ještě poznámku ze starší judikatury vyjadřující se k povaze projevu, který lze považovat za podněcující k nenávisti. Judikát Nejvyššího soudu ČSR⁷⁶ uznal za podněcující k nenávisti k některému národu i poznámku na pozvánce na taneční zábavu, že přístup mají pouze hosté německo-arijské. Nejvyšší soud v odůvodnění zmíněného rozhodnutí uvedl, že poznámka o žádaném původu hostů neslouží k potřebám společenského života a je pouhým projevem národnostní nesnášenlivosti, který je svou povahou podněcující k nenávisti.

Trestný čin výtržnictví uvedený v díle 6 hlavy X nelze považovat za ryze extremistický. Je možné jej však považovat za jakýsi vedlejší nebo druhotný trestný čin páchaný v souvislosti s projevy extremismu na veřejnosti (tradičně např. během různých shromáždění). V § 358 je základní skutkové podstatě stanoveno, že výtržnictví spáchá ten, kdo se dopustí veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti zejména tím, že napadne jiného, hanobí hrob, historickou nebo kulturní památku, anebo hrubým způsobem ruší přípravu nebo průběh organizovaného sportovního utkání, shromáždění nebo obřadu lidí. Kvalifikovaná skutková podstata v odstavci druhém pak vyžaduje pro své naplnění, aby bylo výtržnictví spácháno opětovně nebo pachatelem, který je členem organizované skupiny. Za hrubou neslušnost lze považovat zejména jednání nenásilné povahy urážející mravní cítění jiných.⁷⁷ Výtržností je jednání narušující veřejný klid a pořádek a jde o jednání násilné povahy.⁷⁸ Jako příklad výtržnictví páchaného zejména pravicovými extremisty lze uvést poškozování náhrobků a zařízení hřbitovů (nejčastěji židovských).

S postupnou radikalizací některých extremistických organizací souvisí i rozvoj jejich organizovanosti, který v některých případech vede k jejich až téměř polovojenskému charakteru (například mezinárodní ultrapravicové hnutí Blood & Honour). S postupnou internacionalizací a propracovanější organizovaností extremistických skupin by tak mohlo dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361. Organizovanou zločineckou skupinu definuje § 129 tak, že se jedná o společenství více osob s vnitřně organizovanou strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.

⁷⁶ rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. října 1925, spis. zn. Zm I 588/25

⁷⁷ CHMELÍK, J. a kol. *Trestní právo hmotné zvláštní část s aplikačními příklady*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. s. 304

⁷⁸ CHMELÍK, J. a kol. *Trestní právo hmotné zvláštní část s aplikačními příklady*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. s. 304

Díl 8 nese název některé další formy trestné součinnosti. V § 364 podněcování k trestnému činu je stanoveno trestným jednání, kterým je veřejně přesvědčován blíže neurčitý okruh osob k rozhodnutí spáchat blíže neurčený trestný čin.⁷⁹ Trestné je samo podněcování, což znamená, že nemusí dojít k zamýšlenému přesvědčení někoho spáchat trestný čin. Podněcování k trestnému činu může připadat v úvahu například během veřejných projevů extremistických představitelů. Usuzujeme tak z protidemokratické orientace politických extrémistů. V podobných situacích může připadat v úvahu spáchání trestného činu podle § 365. Schvalování trestného činu však na rozdíl od podněcování spočívá ve veřejném schvalování konkrétního, již spáchaného trestného činu nebo ve veřejném vychvalování konkrétního pachatele trestného činu.

3.1.5. Trestné činy vojenské

Hlava XII trestního zákoníku upravuje trestné činy vojenské, jejichž objektem jsou bojeschopnost ozbrojených sil, disciplína a řádné fungování bezpečnostních sborů a ozbrojených sil, jakož i zájmy vojáků a příslušníků bezpečnostních sborů.⁸⁰ Pachatelem všech vojenských trestných činů (kromě § 398) může být pouze voják. Tedy subjekt speciální.

U trestných činů uvedených v § 398 a § 399 může být pachatelem pouze člen bezpečnostních sborů (opět subjekt speciální) za který je třeba považovat osoby ve služebním poměru ve veřejném bezpečnostním sboru.⁸¹

Také mezi trestnými činy vojenskými jsou uvedeny takové, které obsahují (v této práci již několikrát zmiňovanou) kvalifikovanou skutkovou podstatu vyjádřenou tzv. extremistickou pohnutkou (motivem). Jedné se o trestné činy urážka mezi vojáky násilím nebo pohrůzkou násilí podle § 379 odst. 1, odst. 2 písm. d), urážka vojáka stejné hodnosti násilím nebo pohrůzkou násilí podle § 380 odst. 1, odst. 2 písm. c), porušování práv a chráněných zájmů vojáků stejné hodnosti podle § 382 odst. 1, odst. 2 písm. c), porušování práv a chráněných zájmů vojáků podřízených nebo s nižší hodností podle § 383 odst. 1, odst. 2 písm. c). Trestné činy podle § 379 a § 380 jsou spolu s několika dalšími vojenskými trestnými činy uvedené v ustanovení § 399, které stanovuje jejich trestnost i pro případ, že jsou spáchány příslušníky veřejných bezpečnostních sborů. Trestné činy podle § 382 a § 383,

⁷⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 442

⁸⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 819

⁸¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 819-820

zde uvedeny nejsou. Tyto trestné činy totiž slouží k ochraně vojáků před tzv. “šikanou“ a v případě bezpečnostních sborů tato jednání pravděpodobně nebývají tak častá a jejich odhalení a možný kázeňský postih nadřízeným jsou asi méně obtížné než v případě ozbrojených sil. Pro úplnost je ještě třeba vymezit složky ozbrojených sil a bezpečnostních sborů. Podle zákona č. 219/2009 Sb. o ozbrojených silách České republiky a zákona č. 15/1993 Sb. o Armádě České republiky se ozbrojené síly dělí na Armádu České republiky, Vojenskou kancelář prezidenta republiky a Hradní stráž.⁸² Mezi bezpečnostní sbory řadíme podle zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, Policii ČR, Hasičský záchranný sbor ČR, Celní správu ČR, Vězeňskou službu ČR, Bezpečnostní informační službu a Úřad pro zahraniční styky a informace.⁸³

3.1.6. Trestné činy proti lidskosti, proti míru a válečné trestné činy

V hlavě XIII zvláštní části trestního zákoníku je upravena značná část trestných činů, jež jsou mezinárodními smlouvami považovány za tzv. zločiny proti lidskosti a válečné zločiny. Řada skutkových podstat hlavy XIII je tak výrazem plnění mezinárodních závazků ze strany České republiky. Tyto závazky pro Českou republiku vyplývají z Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání a z Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace. Objektem trestných činů proti lidskosti je zájem lidstva na mírumilovném soužití všech národů.

Trestný čin genocidium podle § 400 stanovuje trestným jednáním „*v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou, třídní nebo jinou podobnou skupinu lidí*“ a následně zákon uvádí čtyři formy jednání s tímto úmyslem:

- uvedení příslušníků takové skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit jejich úplné nebo částečné fyzické zničení,
- provedení opatření směřujících k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí,
- násilné převádění dětí z jedné takové skupiny do druhé, nebo
- způsobení příslušníkovi takové skupiny těžké újmy na zdraví nebo smrti.

Zákon dále stanovuje trestným podněcování i přípravu takového jednání. Z požadavku úmyslu úplně nebo částečně zničit některou z vyjmenovaných skupin vyplývá snaha chránit

⁸² SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. s. 278

⁸³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 820

společnost před nejzávažnějšími projevy extremismu, které byly v minulosti páčány například v nacistickém Německu nebo v 90. letech ve Rwandě. Z uvedených příkladů lze dovodit, že tato skutková podstata má postihovat především organizovaný extremismus a to například prostřednictvím politické strany, náboženské společnosti nebo kmenovými vůdci. Dílčí extremistické útoky pravděpodobně nejsou vedeny s úmyslem vyhladit národnostní, etnické nebo jiné skupiny.

Útok proti lidskosti podle § 401 stanovuje trestnou celou řadu jednání, která jsou útokem proti lidskosti, jsou-li spáchána v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu. Ze slov „v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku“ vyplývá, že se opět bude jednat o organizovaný útok a nejenom o útok proti jednotlivci nebo jednotlivcům.⁸⁴

Apartheid a diskriminace skupiny lidí je upraven § 402. Apartheid je definován čl. II Mezinárodní úmluvy o potlačení a trestání zločinu apartheidu. Úmluva apartheid popisuje jako: „*obdobnou politiku a praktiky rasové segregace a diskriminace, jaké jsou uplatňovány v Jižní Africe (míněno ke dni přijetí Úmluvy tj. 30. 11. 1973) a dále se vztahuje na následující nelidské činy, páchané s cílem vytvořit a upevnit nadvládu jedné rasové skupiny osob nad jakoukoliv jinou rasovou skupinu osob a systematicky tyto osoby utlačovat...*“ Dále je v Úmluvě stanoven závazek pro smluvní strany přijmout legislativní opatření, která povedou ke kriminalizace apartheidu. Tak činí § 402 trestního zákoníku, který v prvním odstavci postihuje uplatňování apartheidu, segregace na základě rasových, etnických nebo jiných předpokladů nebo jiné diskriminace. Kvalifikovaná skutková podstata postihuje uvrhnutí skupiny osob činem podle základní skutkové podstaty do těžkých životních podmínek nebo je-li takovým činem vystavena taková skupina lidí nelidskému nebo ponižujícímu zacházení. Příprava trestného činu apartheidu je trestná. Opět je třeba podotknout, že apartheid je klasicky uplatňován především prostřednictvím státní moci a nejedná se o typický trestný čin radikálů proti malé skupině osob nebo proti jednotlivcům.

Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka je trestným činem upraveným v § 403. Je nutné zdůraznit důležitost tohoto ustanovení, jelikož směřuje proti vzniku a podpoře hnutí, které může v případě své úspěšné činnosti šířit extremistické názory ve společnosti. Je proto nutné, aby podpora extremistických skupin byla kriminalizována a demokratická společnost tímto byla chráněna před nárůstem jejich vlivu na okolí. Základní skutková podstata tohoto trestného činu uvedená v odstavci 1 stanovuje za

⁸⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 847

trestné jednání toho, kdo založí, podporuje nebo propaguje hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka nebo hlásá rasovou, etnickou, národnostní, náboženskou či třídní zášť nebo zášť vůči jiné skupině osob. Za hnutí ve smyslu § 403 odst. 1 je podle judikátu Nejvyššího soudu⁸⁵ považovat skupinu osob alespoň částečně organizovanou, byť formálně neregistrovanou.⁸⁶ Za hnutí nelze považovat samotný myšlenkový směr, který by mohl směřovat k potlačení práv a svobod člověka (např. nacismus, antisemitismus). A dále je podle tohoto judikátu k naplnění skutkové podstaty trestného činu podle § 403 odst. 1 nutné, aby hnutí v době, kdy je pachatel podporoval nebo propagoval existovalo. V případě, že podpora nebo propagace směřuje k hnutí dosud neexistujícímu, se může podle okolností jednat o pokus tohoto trestného činu nebo by mohlo případně jít o jednání, které může mít povahu založení takového hnutí. K podpoře nebo propagace hnutí skinheads jako celku se vyjádřil Nejvyšší soud v jiném rozhodnutí. Toto hnutí obecně nesměřuje k potlačení práv a svobod člověka, ale pouze jen některé skupiny v rámci tohoto hnutí.⁸⁷ Potlačením práv a svobod je míněno úplné nebo podstatné zrušení základních práv a svobod, nikoliv pouhé omezení.⁸⁸ Podporou je míněno jednání, které má konkrétní hnutí posílit či získat mu příznivce. Propagací je pak veřejné šíření myšlenek tohoto hnutí za účelem získání dalších příznivců. Podpora může mít formu materiální (např. poskytování finančních prostředků nebo morální (utvrzování členů hnutí v jejich jednání). Propagace může být skrytá nebo veřejná.⁸⁹ Odstavec 2 stanovuje kvalifikovanou skutkovou podstatu tohoto trestného činu, které se dopustí ten, kdo spáchá čin podle odst. 1 tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným podobně účinným způsobem, spáchá-li takový čin jako člen organizované skupiny, spáchá-li takový čin jako voják nebo spáchá-li takový čin za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Odstavec 3 pak stanoví trestnost přípravy tohoto trestného činu.

Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka je trestným činem, jehož skutková podstata je vyjádřena v ustanovení § 404. Jedná se o trestný čin, který z hlediska objektivní stránky spočívá ve veřejné podpoře sympatií k hnutí uvedeném v § 403 odst. 1. Při projevu sympatií však pachatelův úmysl nesměřuje k ovlivňování jiných. Pokud

⁸⁵ stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. prosince 2006, spis. zn. Tpjn 302/2005

⁸⁶ GRÍVNA, T. *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. s. 283

⁸⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2004, spis. zn. 5 Tdo 563/2004

⁸⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 469

⁸⁹ stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. prosince 2006, spis. zn. Tpjn 302/2005

ano, jedná se o trestný čin podle § 403.⁹⁰ K závěru o tom, zda je trestný čin spáchaný v souvislosti s určitým hnutím, je tedy třeba prokázat existenci hnutí, jeho ideový obsah, členství pachatele v konkrétní organizaci (§ 356 odst. 1, odst. 3 písm. b)), podporu, propagaci (§ 403) nebo projev sympatií (§ 404) a v neposlední řadě subjektivní stránku.⁹¹

Trestný čin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia spáchá podle § 405 ten, kdo veřejně popírá, zpochybňuje, schvaluje nebo se snaží ospravedlnit nacistické, komunistické nebo jiné genocidium nebo jiné zločiny nacistů a komunistů proti lidskosti. Tento trestný čin je spáchán jednáním popsáním ve skutkové podstatě bez ohledu na pachatelovo vnitřní přesvědčení.⁹² Trestný čin podle § 403 je speciální k trestnému činu podle § 405.⁹³ Trestný čin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 se týká svobody projevu garantované čl. 17 LZPS. Tento trestný čin je tedy v podstatě zákonným omezením svobody projevu, které Listina sama umožňuje, pokud jde o opatření demokratické společnosti, nezbytné pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnosti státu, veřejné bezpečnosti, veřejného zdraví a mravnosti.⁹⁴

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR R 11/2007 tr. uvedené v této kapitole je důležitým vodítkem pro pochopení vnímání extremismu a jeho projevů v rovině trestněprávní. Jeho význam lze dovodit i ze skutečnosti, že jej citují i přední odborníci na trestní právo ve svých komentářích trestního zákoníku.⁹⁵ Tomuto stanovisku tedy věnujeme ještě několik poznámek. Nutno podotknout, že toto stanovisko vzniklo v době, kdy tehdy platný trestní zákon nepostihoval jednání, které směřuje k založení hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka. Toto jednání je trestným až podle nového trestního zákoníku účinného od 1. 1. 2010.

Stanovisko reaguje na podnět nejvyšší státní zástupkyně, která tak upozornila na nejednotnost výkladu trestného činu podpory a propagace podle § 260 tehdy účinného trestního zákona. Nejvyšší státní zástupkyně tuto nejednotnost výkladu dovozovala ze dvou

⁹⁰ CHMELÍK, J. a kol. *Trestní právo hmotné zvláštní část s aplikačními příklady*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. s. 337

⁹¹ HERCZEG, J. *Trestné činy z nenávisti*. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2007. s. 142

⁹² JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 852

⁹³ Tamtéž

⁹⁴ ČERNÝ, P. Popírání holocaustu v právních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 7/2007, s. 185. [online], beck-online.cz, [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqg5pxi4s7g5pxg5dsl4ytqni&rowIndex=42&conversationId=1646033#selected-node>>

⁹⁵ srov. JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 468-469. nebo také ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. [online], beck-online.cz, [cit. 13. srpna 2010]. Dostupný z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&rowIndex=1&documentId=nnptembqhfwpk5tlgvpvgys7giydaok7gqyf64dggqydg&conversationId=633808#selected-node>>

usnesení Nejvyššího soudu ČR. Podle jednoho (spis. zn. 5 Tdo 337/2002) byl na základě podaného dovolání rozsudek nižšího soudu za trestný čin podpory a propagace podle § 260 odst. 1., odst. 2 písm. a) tr. zákona zrušen. Jiným usnesením bylo naopak dovolání související s § 260 odst. 1 tr. zákona jako nedůvodné odmítnuto (spis. Zn. 3 Tdo 651/2002). V prvním případě se jednalo o dovolání vydavatele překladu knihy Adolfa Hitlera *Mein Kampf* a v druhém případě se jednalo o dovolatele, který byl nižším soudem uznán vinným trestným činem podpory a propagace, kterého se měl dopustit tím, že na burzách prodával nacistické militárie z období 2. světové války. Předseda trestního kolegia navrhl, aby kolegium zaujalo stanovisko k objektivní stránce skutkové podstaty trestného činu podle § 260 odst. 1 trestního zákona se zaměřením na pojem „hnutí“. Shrňme nejdůležitější závěry uvedené v odůvodnění citovaného stanoviska (kromě těch, která jsou uvedena výše v textu této práce). Zda hnutí prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka či nikoliv, bude třeba usuzovat nejenom z psaných stanov konkrétní organizace. Postačí, pokud tyto extrémní názory nebo principy, ke kterým dané společenství směřuje, budou uznávány a proječovány jeho členy bez ohledu na vyjádření v jakékoliv formě. Tento závěr se jeví jako praktický především s ohledem na dokazování v trestním řízení. Skutečnost, zda se jedná o hnutí, které prokazatelně směřuje k potlačení práv a svobod člověka, je totiž okolností důležitou pro rozhodnutí ve věci samé, jelikož jde o jeden ze znaků skutkové podstaty.⁹⁶ Proto také budou jako důkazy o existenci hnutí sloužit poznatky o faktické činnosti určité skupiny osob. Dále je nutné rozlišovat mezi hnutím a ideologií. Samotná ideologie není hnutím. Avšak je-li tato ideologie hlášána určitou skupinou lidí, může se podle okolností jednat o hnutí směřující k potlačení práv a svobod. Pokud hnutí, které je podporováno nebo propagováno již zaniklo, může jít v konkrétním případě o trestný čin podle § 355 nebo § 356 (tedy trestný čin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob nebo trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod). U některých ideologií (nacismus, fašismus) je nutno odlišovat jejich historické hodnocení (ve smyslu kladném i záporném) od jejich skutečné podpory a propagace prostřednictvím ideologie, která je přejala (neonacismus) a tato restaurovaná ideologie je pak hlášána konkrétním hnutím (*Blood & Honour*, Národní odpor). Nakonec je ještě nutno doplnit, že pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoliv trestně odpovědný. Proto není nutné, aby pachatel sám byl členem hnutí. Může jít tedy o podporu a propagaci takovýchto hnutí zvenčí. Samozřejmě si pachatel musí být vědom

⁹⁶ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. s. 352

toho, že svým jednáním může podpořit nebo propagovat konkrétní hnutí, protože trestný čin podle § 403 je z hlediska subjektivní stránky trestným činem úmyslným.

3.2. Náboženský extremismus a jeho trestněprávní aspekty

Náboženský extremismus je vymezen již v druhé kapitole této práce. Nyní se zaměříme na negativní jevy spojené s činností sekt a především na jejich odraz ve zvláštní části trestního zákoníku. Tato kapitola se nepokouší podat zcela vyčerpávající výčet trestných činů, které by mohly souviset s náboženským extremismem, ale zaměřuje se pouze na ty nejcharakterističtější a v souvislosti s některými uvádí i konkrétní příklady. V této kapitole budeme postupovat postupně v příkladech jednotlivých náboženských hnutí a sekt, nikoliv podle systematiky zvláštní části trestního zákoníku jako tomu bylo v minulé kapitole.

Nejdůležitějšími objekty trestných činu je lidský život a zdraví. Proto jsou tyto trestné činy uvedeny v hlavě I zvláštní části trestního zákoníku. S trestným činem vraždy, který spočívá v úmyslném usmrcení jiné osoby, je spojován například satanismus. Satanismus není uceleným náboženským hnutím a jeho nejednotnost v organizaci souvisí i s jeho názorovou roztržitostí. Nejextrémnější satanisté údajně často provozují náboženské obřady s lidskými oběťmi.⁹⁷ Jindy se jedná o oběti zvířecí.⁹⁸ V tomto případě se může jednat o trestný čin týrání zvířat podle § 302 odst. 1, odst. 2 písm. b). Z hlediska objektivní stránky se jedná o týrání zvířete, jehož následkem je smrt. Pokud by došlo k usmrcení cizího zvířete bez návaznosti na týrání, mohlo by se jednat o trestný čin poškození cizí věci podle § 228.⁹⁹ Týrání zvířat je definováno zákonem č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat (ve znění pozdějších předpisů). V § 4 tohoto zákona je v odst. 1 stanovena řada jednání, která jsou považována za týrání. Odstavce 2 a 3 pak stanovují výjimky z odst. 1.

Prvky satanismu jsou také přejímány při vytváření kultury, jejíž příznivci páchají výtržnosti, které jsou jakýmsi projevem jejich příslušnosti k této kultuře.¹⁰⁰ V těchto případech se jedná zejména o trestný čin výtržnictví podle § 358. Může se jednat například o hanobení hrobů nebo kulturní památek (např. kostelů), což souvisí s tím, že satanismus bývá tradičně vnímán jako opozice ke křesťanství. Dalším projevem satanistů je jejich identifikace pentagramem či symbolem “666“. Toto může souviset s trestným činem poškození cizí věci

⁹⁷ LUŽNÝ, D. *Nová náboženství a sekty*. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 1999. s. 16

⁹⁸ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. s. 49

⁹⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 375

¹⁰⁰ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. s. 49

podle § 228 odst. 2, který spočívá v poškození cizí věci tím, že je pachatelem postříkána, pomalována či popsána barvou nebo jinou látkou a to bez ohledu na výši vzniklé škody na cizí věci.¹⁰¹

Řada sekt je charakterizována silným až „božským“ postavením jejich vůdce. Tak tomu bylo i v případě hnutí Svatyně lidu a jeho vedoucího představitele Jima Jonese. Toto hnutí sice působilo ve Spojených státech, ale model chování uvnitř Svatyně lidu odpovídá i některým sektám působícím na území ČR (např. Imanuelité¹⁰²) a může tedy sloužit za příklad pro tuto kapitolu. Svatyně lidu byla hnutím, které vytvořilo uzavřenou komunitu Jonestown, kde žili příznivci Svatyně lidu pod vedením Jonese. Jeho vliv na členy hnutí vyvrcholil v roce 1978 hromadnou „revoluční“ sebevraždou, kdy během tzv. „bílé noci“ zemřelo 911 osob (z toho 294 dětí).¹⁰³ Účast na sebevraždě je trestným činem podle § 144. Základní skutková podstata stanoví trestným jednání, kterým je jiná osoba pohnuta k sebevraždě nebo kterým se jinému k sebevraždě pomáhá. Kvalifikovaná skutková podstata v odst. 2 pak stanoví přísnější trest pro pachatele činu podle odst. 1 na dítěti nebo těhotné ženě. Kvalifikovaná skutková podstata podle odst. 3 postihuje účast na sebevraždě dítěte mladšího patnácti let nebo osoby stížená duševní poruchou. Účast na sebevraždě tedy postihuje pohnutí jiného nebo pomoc jinému k sebevraždě. Tato jednání obsahem odpovídají návodu nebo pomoci k trestnému činu, ale jsou samostatně trestná, jelikož sebevražda není trestným činem.¹⁰⁴

Stejně jako v případě řady skupin politických extremistů mohou i některé sekty radikalizovat svůj protisystémový postoj do té míry, že začnou své členy vyzbrojovat. Většinou tak představitelé sekt činí z pocitu ohrožení ze strany represivních složek státu. Jako příklad můžeme uvést sektu davidíánů, která dodnes působí v USA. Tato sekta byla vyšetřována tamním Úřadem pro záležitosti alkoholu, tabáku a střelných zbraní (BATF) pro nedovolené ozbrojování počátkem devadesátých let. Vyšetřování pak vyústilo v ozbrojený střet mezi agenty BATF a davidíány.¹⁰⁵ V našich podmínkách nemá ozbrojování se členů sekt tradici, ale nelze vyloučit, že k tomu nemůže v budoucnu dojít. Trestný čin nedovolené ozbrojování je trestným činem obecně nebezpečným vymezeným v § 279 zvláštní části trestního zákoníku. Jedná se o rozsáhlé ustanovení, které není třeba pro účely této práce blíže rozvádět.

¹⁰¹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 610-611

¹⁰² CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. s. 48

¹⁰³ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009. s. 48-90

¹⁰⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 179-180

¹⁰⁵ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009. s. 101-104

V České republice je sektě Rodina – Boží děti připisováno jednání, kterým její členové ohrožovali zdravý rozvoj dětí a to masturbací během bohoslužeb před dětmi a držením materiálů s dětskou pornografií pro seznamování dětí se sexuálními aktivitami.¹⁰⁶ Uvedená jednání by mohla naplňovat trestný čin ohrožení výchovy dítěte podle § 201 a výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií podle § 192. Ohrožení výchovy dítěte je trestným činem, který lze spáchat i z nedbalosti,¹⁰⁷ jehož objektivní stránka v prvním odstavci spočívá v ohrožení rozumového, citového nebo mravního vývoje dítěte tím, že ho pachatel: a) svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu, b) umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život, c) umožní mu opatřovat pro sebe nebo pro jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem, nebo d) závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti. § 201 odst. 2 pak stanovuje samostatnou skutkovou podstatu.¹⁰⁸ V této druhé skutkové podstatě je kriminalizováno jednání toho, kdo umožní dítěti hru na tzv. výherním automatu. Trestný čin výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií je zařazen do nové hlavy trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. V předchozí právní úpravě byly některé trestné činy s obdobnými objekty zařazeny mezi trestnými činy proti svobodě a lidské důstojnosti.

Jejich vyčleněním dal zákonodárce najevo důležitost ochrany společenským zájmům zahrnující svobodu rozhodování v pohlavních stycích, zdravý rozvoj dětí spočívající v jejich nenarušeném kontaktu s nevhodnými sexuálními praktikami a předčasným pohlavním životem.¹⁰⁹ Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií podle § 192 je trestným činem, jehož primárním objektem je odsouzení dětské pornografie jako výraz úcty k morálním hodnotám. Sekundárním objektem tohoto trestného činu je ochrana dětí před zneužíváním k pornografii.¹¹⁰ V § 192 odst. 1 je uvedena skutková podstata postihující pachatele přechovávajícího pornografické dílo (v rozličných formách) zobrazující nebo jinak využívající dítě. Odstavec druhý pak zakotvuje skutkovou podstatu, která spočívá v nakládání s dětskou pornografií některým ze způsobů v tomto odstavci uvedených.

Japonská sekta Óm šinrikjó je mimo plynových útoků v tokijském metru v 90. letech 20. století spojována také s podvodným jednáním jejího vedoucího představitele Asahary. Ten prodával ampulky se svou vlastní krví členům sekty. Tato krev měla obsahovat podle údajných výzkumů Univerzity v Kjótu unikátní DNA. Pití krve pak mělo věřícím pomoci

¹⁰⁶ CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde, 2001. s. 49

¹⁰⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 255

¹⁰⁸ Tamtéž

¹⁰⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 541

¹¹⁰ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 559

přiblížit se k Asaharově duchovní síle.¹¹¹ Tím by v České republice mohla být naplněna skutková podstata trestného činu podvodu, který je majetkovým trestným činem uvedeným v § 209. Kriminalizuje jednání, kdy pachatel uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti a tím obohatí sebe nebo jiného.

¹¹¹ VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009. s. 133-134

4. Extremismus a jiná právní odvětví

Trestní právo je prostředkem ochrany společnosti ultima ratio. Toto je vyjádřeno zásadou subsidiarity trestní represe v § 12 odst. 2 trestního zákoníku, kde je doslova stanoveno: „*Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“ Z tohoto vyplývá, že ochranu před extremismem poskytují i jiné právní předpisy. To souvisí se subsidiárním charakterem trestního práva, které poskytuje podpůrnou ochranu tam, kde již působí ochrana poskytovaná jinými právními odvětvími.¹¹²

Základním zákonem České republiky je ústavní zákon číslo 1/1993 Sb., tedy Ústava České republiky. Ústava samotná ani jiné právní předpisy s pojmem „extremismus“ nepracují. Budeme proto v hledání právních prostředků ochrany před extremismem vycházet z definic uvedených v úvodní kapitole této práce. Extremismus je zjednodušeně protirežimový, protisystémový, protidemokratický souhrn společensky škodlivých jevů, který má za cíl potlačovat základní práva a svobody. Česká republika sama sebe vymezuje jako demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti v preambuli Ústavy. Už znění samotné této věty znamená, že cokoliv protidemokratického, odporujícího lidským právům je v rozporu s principy, na nichž je budována česká státnost a s ní i právní řád jako základní prostředek k uplatnění státní moci. Článek 1 odst. 1 Úst. opět vyjadřuje demokratický charakter České republiky a úctu k právům a svobodám člověka a občana. Toto ustanovení má na rozdíl od preambule již normativní charakter. Článek 4 Úst. stanoví, že součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod, která je katalogem lidských práv ČR. Čl. 4 Úst. pak svěřuje tato základní práva a svobody pod ochranu soudní moci. Článek 5 se týká politického systému založeném na svobodné soutěži politických stran. Problematice právního postavení politických stran bude věnována následující podkapitola.

Listina základních práv a svobod byla vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 jako součást ústavního pořádku České republiky. Jedná se o katalog lidských práv vnitrostátního původu obsahující celou řadu ustanovení, která souvisejí

¹¹² HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. 2010. [online], beck-online.cz, [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nnptembqhfpy6c7on2we43jmruwc4tonfpwg2dbojqww5dfojpxi4tfon2g42lin5pxa4tbozqq&rowIndex=7&conversationId=1540443#selected-node>>

s problematikou této práce. Snad nejdůležitějším je ale článek 3 odst. 1, který zní: „*Základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku rodu nebo jiného postavení.*“ Tímto je stanoven obecný zákaz diskriminace, jelikož rovnost všech lidí patří mezi základní prvky demokratické společnosti. Cokoliv tedy směřuje k odstranění této rovnosti, bude třeba považovat za extrémní a tedy i nežádoucí.

Politická práva vymezená v čl. 17 až 23 LZPS souvisejí s extremismem velice úzce a především pak s extremismem politickým, který bývá (jak už může napovídat jeho označení) prosazován právě prostředky politického života. LZPS ale stanoví možnost omezení politických práv zákonem a to pro případy, kdy je tak potřeba s ohledem na ochranu veřejného pořádku, veřejné mravnosti a práva a svobody ostatních. Omezit právo jednoho je třeba v tom případě, kdy zasahuje do práva a svobody jiných. Tato hranice je často velmi nezřetelná a při posuzování jednotlivých případů je na toto třeba brát ohled. A to nejen při aplikaci a interpretaci základních práv a svobod, ale především při tvorbě zákonů, na jejichž základě mohou být politická práva a svobody omezeny. V případě konfliktu politických práv s jinými základními právy hovoří teorie o pravém konfliktu a v případě střetu politických práv s veřejnými zájmy o nepravém konfliktu.¹¹³

Článek 24 LZPS je uvozujícím ustanovením pro hlavu třetí LZPS upravující práva národnostních a etnických menšin. Podle čl. 24 nesmí být příslušnost ke kterékoliv etnické či národnostní menšině nikomu na újmu. Tím je stanovena speciální ochrana členů etnik nebo národností, které jsou ve společnosti v postavení menšin. LZPS jim v této hlavě přisuzuje řadu speciálních práv jako například všestranný rozvoj, právo rozvíjet vlastní kulturu (čl. 25 odst. 1) atd. a na základě zákona pak právo na vzdělání ve vlastním jazyku, právo užívat svůj jazyk v úředním styku a právo účasti na řešení otázek menšin (čl. 25 odst. 2).

Závěrem úvodu této kapitoly nelze opomenout čl. 39 stanovující zásadu *nullum crimen sine lege/nulla poena sine lege*.¹¹⁴ Článek 40 odst. 1 svěřuje rozhodování o vině a trestu za trestné činy, tedy nejdůležitější otázce trestního řízení, soudům (shodně jako čl. 90 Ústavy).¹¹⁵ O ochraně před extremismem prostřednictvím trestního práva však bylo v této práci již pojednáno.

¹¹³ ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 50-53

¹¹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 24

¹¹⁵ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. s. 187

4.1. Regulace činnosti politických stran a hnutí

Ústava ČR v čl. 5 doslova stanovuje: „*Politický systém je založen na svobodném a dobrovolném vzniku a volné soutěži politických stran respektujících základní demokratické principy a odmítajících násilí jako prostředek k prosazování svých zájmů.*“ Listina základních práv a svobod deklaruje právo účasti občanů na soutěži politických stran v člancích 20 a 22. Čl. 20 odst. 1 upravuje právo sdružovací, které rozšiřuje v odst. 2 i na sdružování v politických stranách. V odst. 3 je stanovena možnost výkon těchto práv omezit pro případ, je-li to v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých, bude-li toto omezení stanoveno zákonem. Odstavec 4 zdůrazňuje oddělení politické strany nebo hnutí od státu. Tímto ustanovením LZPS reaguje na minulý režim, kdy stát a vládnoucí strana (KSC) splývali v jedno. Článek 22 Listiny opět předpokládá bližší úpravu pravidel politické soutěže ve zvláštním zákoně.

Zákony upravující samotnou politickou soutěž jsou jednotlivé volební zákony (o volbách do Parlamentu ČR, o volbách do zastupitelstev obcí, o volbách do zastupitelstev krajů, o volbách do Evropského parlamentu). Pro téma této kapitoly je však podstatnější zákon o sdružování v politických stranách a politických hnutích.¹¹⁶ V § 1 tohoto zákona je v odst. 1 deklarováno právo občanů sdružovat se v politických stranách a hnutích a účastnit se jejich prostřednictvím politického života, především při vytváření zákonodárných sborů a orgánů územní samosprávy. Politické strany a hnutí podléhají registraci Ministerstva vnitra a zákon dále stanoví náležitosti pro tuto registraci. Pro ochranu před extremismem je důležitý § 4, ve kterém je vymezen zákaz vzniku politických stran a hnutí, které: a) porušují ústavu a zákony nebo strany jejichž cílem je odstranění demokratických základů státu, b) nemají demokratické stanovy nebo nemají demokraticky ustanovené orgány, c) které směřují k uchopení a držení moci zamezujícím druhým stranám a hnutím ucházet se ústavními prostředky o moc nebo které směřují k potlačení rovnoprávnosti občanů, nebo d) jejichž program nebo činnost ohrožují mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobodu občanů.

Další zákonná omezení tentokrát činnosti politických stran uvádí citovaný zákon v § 5 odst. 1. Zde je zopakován požadavek na oddělení politické strany od státu (shodně s čl. 20 odst. 4 LZPS) a zákaz vykonávání funkcí státních orgánů nebo jejich nahrazování. Zároveň nesmějí řídit státní orgány ani ukládat povinnosti osobám, které nejsou jejich členy.

¹¹⁶ zákon č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a hnutích, ve znění pozdějších předpisů

V odstavci druhém zmiňovaného paragrafu je uveden zákaz ozbrojování politických stran a zřizování ozbrojených složek. Odstavec třetí omezuje organizaci politických stran a hnutí zásadně na územní princip a zakazuje zakládat a organizovat činnost stran a hnutí na pracovištích nebo v případech stanovených zvláštními zákony. Zákon o sdružování v politických stranách a hnutích obsahuje řadu nástrojů, kterými je možno chránit společnost před antidemokratickou politickou stranou. V první řadě se jedná o možnost odmítnutí registrace ministerstvem (§ 8 odst. 1) v případě, že stanovы politické strany nebo hnutí jsou v rozporu s § 1 až 5 a § 6 odst. 3 a 4 tohoto zákona. V § 8 odst. 4 je ale zároveň stanovena fikce registrace pro případ, kdy je ministerstvo nečinné a ve lhůtě 30 dnů od zahájení řízení nedoručí zmocněnci přípravného výboru strany nebo hnutí rozhodnutí o odmítnutí registrace.

Případem, kdy ministerstvo odmítlo registraci politické strany je rozsudek Nejvyššího soudu,¹¹⁷ který potvrdil rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace Liberální strany, která ve svých stanovách žádala odmítnutí právní kontinuity s totalitním režimem tím, že bude usilovat o následné prohlášení některých činů spáchaných za totality za dodatečně trestné. V tomto bodu shledal Nejvyšší soud (který byl v té době ve věcech politických stran věcně příslušný) protidemokratický cíl Liberální strany.¹¹⁸

Nejdůležitějšími nástroji ochrany před protidemokratickou stranou jsou pozastavení činnosti strany nebo hnutí (§ 14 cit. zákona) a zrušení strany a hnutí (§ 13 cit. zákona). Pozastavit činnost strany nebo hnutí může podle § 14 odst. 1 soud a to tehdy, jestliže je jejich činnost v rozporu s § 1 až 5 zákona o politických stranách (jedná se tedy o důvody pro kterou lze stranu považovat za antidemokratickou) atd. Politická strana nebo hnutí může po pozastavení činnosti činit pouze takové úkony, které jsou zaměřené na odstranění stavu, jenž byl důvodem k rozhodnutí o pozastavení činnosti. Doba pro odstranění závadného stavu činí maximálně jeden rok. Trvají-li důvody, pro které byla rozhodnutím soudu pozastavena činnost strany a hnutí i nadále, podá vláda (případně prezident republiky) žalobu k soudu na rozpuštění strany a hnutí. Ve věcech politických stran a hnutí rozhoduje Nejvyšší správní soud a postup v řízení před soudem ve věcech politických stran je stanoven § 94 až 96 zákona č. 150/2002.¹¹⁹ Strany a hnutí se zrušují rozhodnutím soudu o jejich rozpuštění. Důvody pro zrušení politické strany soudem jsou opět uvedeny v § 1 až 5 zákona o sdružování

¹¹⁷ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. dubna 2002, spis. zn. 11 Zp 36/2001

¹¹⁸ SYLLA, M. Jeden případ odmítnutí registrace politické strany aneb požadavek právní diskontinuity s totalitními režimy ohrožuje státnost České republiky. *Soudní rozhledy*, 4/2003, s. 139. [online], beck-online.cz, [cit. 10. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqgnpxg4s7grpXg5dsl4ytgoi&rowIndex=-1&conversationId=1539640#selected-node>>

¹¹⁹ zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů

v politických stranách a politických hnutích. Navíc je důvodem pro zrušení i to, že nedošlo ve lhůtě k odstranění stavu, který byl důvodem pro pozastavení činnosti. Zrušení politické strany a hnutí má za následek zánik výmazem z rejstříku politických stran a hnutí.

4.1.1. Rozpuštění Dělnické strany

Dne 23. 9. 2009 podala Vláda České republiky návrh na rozpuštění Dělnické strany k Nejvyššímu správnímu soudu. Jednalo se o návrh na rozpuštění politické strany podle zákona o sdružování v politických stranách a hnutích. Nutno dodat že se jednalo o druhý návrh týkající se této strany. První návrh byl vládou podán dne 5. 12. 2008. Tento návrh byl Nejvyšším správním soudem zamítnut a to rozsudkem Pst 1/2008 – 66 (rozsudek bývá též označován „*Dělnická strana I*“). Druhému návrhu vlády již bylo vyhověno rozsudkem Pst 1/2009 – 348 („*Dělnická strana II*“).

V odůvodnění prvního zamítavého rozhodnutí Nejvyšší správní soud stanovil základní předpoklady pro rozpuštění politické strany (tzv. čtyřstupňový test), které byly vládou prokázány až v řízení o druhém návrhu. Pro rozpuštění politické strany musí být podle argumentace z rozhodnutí *Dělnická strana I* splněny kumulativně tyto 4 podmínky: 1) protiprávnost jednání politické strany, 2) přičitatelnost tohoto jednání politické straně, 3) toto jednání představuje bezprostřední hrozbu pro demokracii, 4) proporcionalita navrhovaného zásahu proti politické straně vzhledem k cíli sledovanému návrhem. Prokázanými důvody pro rozpuštění Dělnické strany NSS (rozhodnutím *Dělnická strana II*) byly zejména: existence tzv. Ochranných sborů (jakési ozbrojené složky) v rámci struktury Dělnické strany, protidemokratický obsah programu strany (xenofobní, rasistické a homofobní názory), symbolika strany (logo strany připomínající logo používané NSDAP, barvy používané stranou na propagačních materiálech) atd.

4.2. Právo sdružovací

Právo občanů svobodně se sdružovat je další z politických práv garantovaných Listinou. Je upraveno v čl. 20 odst. 1 LZPS a stejně jako pro případ politických stran je i pro spolky, společnosti a jiná sdružení stanoveno omezení v odst. 3 zmíněného článku, tedy: „*Výkon těchto práv lze omezit jen v případech stanovených zákonem, jestliže to je*

v demokratické společnosti nezbytné pro bezpečnost státu, ochranu veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku, předcházení trestným činům nebo pro ochranu práv a svobod druhých.“

Právo občanů na sdružování je blížeji upraveno zákonem o sdružování občanů.¹²⁰ Základní zásady práva sdružovacího lze vyčíst z § 1 odst. 1 a odst. 2 a § 3 odst. 1, věta první a odst. 2. Z uvedených ustanovení vyplývá, že k výkonu práva sdružovat se, které je garantováno zákonem, není třeba povolení státního orgánu. Nikdo nesmí být ke sdružování nucen, avšak nikomu nesmí být občansky na újmu, je-li členem sdružení, že se účastní jeho činnosti nebo jej podporuje, anebo že stojí mimo ně. Tímto je poskytnuta základní ochrana nečlenům sdružení před neoprávněnými zásahy do jejich práv a svobod.¹²¹ Tento zákon se podle § 1 odst. 3 nevztahuje na sdružování: a) v politických stranách a hnutích, b) k výdělečné činnosti nebo k zajištění řádného výkonu určitých povolání, c) v církvích a náboženských společnostech. Na rozdíl od sdružování v politických stranách mohou být členy sdružení (tedy spolků, společností, svazů, hnutí, klubů a jiných občanských sdružení a odborových organizací) i právnické osoby (§ 2 odst. 2 cit. zákona). Podle § 4 nejsou povolena sdružení: a) jejichž cílem je popírat nebo omezovat osobní, politická nebo jiná práva občanů pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání a sociální postavení, rozněcovat nenávist a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporovat násilí, anebo jinak porušovat ústavu a zákony; b) která sledují dosahování svých cílů způsoby, které jsou v rozporu s ústavou a zákony; c) ozbrojená nebo s ozbrojenými složkami; za taková se nepovažují sdružení, jejichž členové drží nebo užívají střelné zbraně pro sportovní účely nebo k výkonu práva myslivosti.

Další omezení obsahuje § 5, podle kterého nestanoví-li zákon jinak, sdružení nesmějí nahrazovat funkci státních orgánů a dále nesmějí řídit státní orgány a ukládat povinnosti občanům, kteří nejsou jejich členy. Členům může sdružení ukládat povinnosti pouze stanovami (§ 3 odst. 3), avšak členovi nelze zakázat ze sdružení vystoupit (§ 3 odst. 1 věta druhá).

Právními nástroji ochrany před protisystémovým (extremistickým) sdružením jsou odmítnutí návrhu na registraci sdružení a zrušení registrace Ministerstvem vnitra. První ze jmenovaných prostředků můžeme považovat za jakousi předběžnou ochranu před extremismem, avšak ministerstvo může o důvodech odmítnutí registrace sdružení usuzovat

¹²⁰ zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů

¹²¹ ČERNÝ, P. *Zákon o sdružování občanů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. [online], beck-online.cz, [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=nnptembrgbpxi6tlgezte&tocid=nnptembrgbpxi6tlgezte&rowIndex=-1&conversationId=1654788#selected-node>>

pouze ze stanov, které jsou předkládány společně s návrhem na registraci. Důvody pro odmítnutí registrace sdružení jsou uvedeny v § 8. Členové přípravného výboru mohou podat proti rozhodnutí ministerstva o odmítnutí registrace opravný prostředek k soudu (§ 8 odst. 2). Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR jsou příslušné k projednání tohoto opravného prostředku vrchní soudy.¹²² Zrušit již registrované sdružení může ministerstvo vnitra svým rozhodnutím. Toto mu umožňuje § 12 odst. 1 písm. b). Důvody a postup pro zrušení jsou stanoveny v tomto zákoně. Hlavními důvody pro zrušení rozhodnutím o rozpuštění sdružení jsou porušování základních zásad pro činnost sdružení nebo to, že se jedná o nedovolené sdružení, které mohlo vzniknout například registrací na základě nečinnosti ministerstva.

4.3. Činnost církví a náboženských společností

Svoboda náboženského vyznání patří mezi základní lidská práva a svobody uvedená v LZPS. V čl. 15 odst. 1 je deklarována svoboda náboženského vyznání stejně jako možnost svobodné změny vyznání. Na druhou stranu je však zaručena i svoboda být bez náboženského vyznání. Svoboda projevu náboženství a víry a svoboda sdružování v církvích a náboženských společnostech je stanovena čl. 16 LZPS. Bližší úprava je Listinou ponechána zákonu, jakož i možnost omezit výkon těchto práv a to pro případ ochrany veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých.

Sdružování v církvích a náboženských společnostech upravuje zákon o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností (zákon o církvích a náboženských společnostech).¹²³ Tento zákon obsahuje konkretizaci práv souvisejících se svobodou vyznání, stanovuje postavení církví a náboženských společností, postupy při jejich registraci Ministerstvem kultury a postupy při evidenci právnických osob založených církvemi. Svoboda vyznání je zaručena všem, avšak určitá dílčí práva náleží pouze registrovaným církvím, kterým je registrací přiznána právní subjektivita (např. právo vyučovat náboženství na státních školách, právo na finanční příspěvek od státu, právo uzavírat církevní sňatky atd.). Vznik nebo existence je podle tohoto zákona odepřen těm církvím, jejichž činnost je v rozporu s právními předpisy a jejíž činnost nebo učení ohrožuje práva, svobody a rovnoprávnost včetně církví, které ohrožují demokratické základy státu, jeho

¹²² usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2001, spis. zn. 11 Zp 33/ 2001

¹²³ zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů

suverenitu, nezávislost a územní celistvost a zároveň: a) je v rozporu s ochranou veřejné mravnosti, veřejného pořádku, veřejného zdraví, principy lidskosti a snášenlivosti a bezpečnosti osob, b) popírá nebo omezuje osobní, politická nebo jiná práva fyzických osob pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické nebo jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, rozněcuje nenávisť a nesnášenlivost z těchto důvodů, podporuje násilí nebo porušování právních předpisů, c) omezuje osobní svobodu osob zejména tím, že využívá psychický a fyzický nátlak k vytvoření závislosti, která vede k fyzickému, psychickému a ekonomickému poškozování těchto osob a jejich rodinných příslušníků k poškozování jejich sociálních vazeb včetně omezování psychického vývoje nezletilých a omezování jejich práva na vzdělání, zabraňuje nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám nebo d) je utajována vcelku nebo v některých částech stejně jako organizační struktura církve a náboženské společnosti a vazby na zahraniční složky, je-li částí církve nebo náboženské společnosti působící mimo území České republiky. Z výše uvedených důvodů pro zamítnutí registrace vyplývá, že stát uznává a zvýhodňuje jen některé církve a tím poskytuje základní ochranu společnosti před náboženským extremismem.

5. Terorismus

Je – li tato práce zaměřena na problematiku extremismu, je nutné se alespoň v krátkosti zmínit o terorismu. Terorismus s extremismem přímo souvisí, jelikož ideovým východiskem terorismu je vždy nějaký extrémní (ve smyslu protispolečenský, protidemokratický) názorový proud. Terorismus je vnímán jako bezpečnostní riziko vyplývající z extremismu. Je mu věnována celá řada koncepčních materiálů veřejné správy. Ta po jejich zhodnocení (zejména na vládní úrovni) přijímá různá opatření pro prevenci před terorismem. Vláda tak může například využít zákonodárné iniciativy (podle čl. 41 odst. 2 Ústavy) nebo reagovat podzákonnými prostředky (především vládními nařízeními dle čl. 78 Ústavy nebo přijímat vládní usnesení podle čl. 76 odst. 2 Ústavy, která jsou závazná pro podřízené subjekty uvnitř veřejné správy). Jako příklad koncepčního materiálu zabývajícího se terorismem může sloužit usnesení vlády ze dne 11. února 2008 č. 129 kterým je vyhlášen Národní akční plán boje proti terorismu.

Narozdíl od extremismu je terorismus jasně ohraničený fenomén. Jelikož znakem terorismu je vždy užití násilí k prosazení extrémistického názoru. Teroristé jsou tedy extremisté upřednostňující násilí. Extremisté při realizaci svých cílů volí kombinaci legálních a ilegálních prostředků. Teroristé jednají zásadně za použití protiprávních metod.¹²⁴ Tento poznatek je obsažen v řadě definic pojmu terorismus. Pro příklad David vymezuje terorismus jako: „*protiprávní jednání, které podle vůle pachatele směřuje k zastrašení, a tím k ovlivnění jednání subjektů povětšinou fyzicky odlišných od přímých obětí, a to určitým chtěným způsobem.*“¹²⁵ Výklad terorismu podává i řada právních dokumentů různé právní síly mezinárodního původu. Tak například Parlamentní shromáždění Rady Evropy v doporučení č. 1426 z roku 1999 má za teroristický čin: „*jakýkoliv trestný čin spáchaný jednotlivci či skupinami uchylujícími se k násilí nebo hrozcími jeho použitím proti státu, jeho institucím, obyvatelstvu obecně či konkrétním jednotlivcům, který je motivován separatistickými snahami, extremistickými ideologickými koncepcemi či fanatismem nebo se zakládá na subjektivních a iracionálních pohnutkách a jehož cíl spočívá ve vystavení veřejné moci, některých jedinců či společenských skupin nebo obecně veřejného mínění atmosféře strachu.*“¹²⁶

¹²⁴ DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. s. 85-86

¹²⁵ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořinkové a Jana Tuláčka, 2005. s. 15

¹²⁶ Tamtéž. s 17-18

5.1. Typologie terorismu

Podobně jako u extremismu teorie rozeznává různé typy terorismu na základě různých kritérií. Podle subjektů rozlišujeme terorismus státní, který je přímo uskutečňován státem a to přímo orgány státu nebo stát k teroristickým akcím podněcuje. Naopak terorismus skupinový nebo individuální je přiřítelný subjektům, které jsou odlišné od státu.¹²⁷

Podle ideologického základu (motivace) rozlišujeme zejména terorismus¹²⁸:

- a) Politický (tento pak podle konkrétnější politické motivace můžeme dělit na extrémně levicový, extrémně pravicový, etnický, nacionalistický, atd.¹²⁹)
- b) Náboženský
- c) Ekologický
- d) Kriminální

Politologie také rozlišuje terorismus podle směru působení mezi představiteli státní moci a jejími adresáty na terorismus subverzivní, který je vykonáván adresáty proti představitelům státní moci a represivní, který působí naopak. Dalšími typy jsou například terorismus domácí a mezinárodní. Podle intenzity působení je terorismus členěn na mikro, mezo a makroterorismus, atd.¹³⁰

5.2. Trestněprávní aspekty terorismu

Terorismus je fenoménem, který se neomezuje na působení uvnitř jednoho státu. U řady teroristických činů se můžeme setkat s mezinárodním prvkem (ten charakterizuje tzv. mezinárodní terorismus).¹³¹ Z tohoto důvodu existují snahy o účinnější postih této kriminality i na půdě mezinárodních organizací (např. Rada Evropy prostřednictvím Evropské úmluvy o potlačování terorismu).¹³² O boj proti terorismu usiluje i Evropská unie. Stěžejními dokumenty týkajícími se české trestněprávní úpravy jsou Rámcové rozhodnutí Rady

¹²⁷ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005. s. 16

¹²⁸ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 36

¹²⁹ BLAHOŽ, J., et al. *Democracy on issues of legal policy in fighting terrorism: a comparison*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. s. 21-23)

¹³⁰ MAREŠ, M. *Terorismus v ČR*. 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2005. s. 36-38

¹³¹ DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005. s. 17

¹³² PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. s. 211

(2002/475/SVV) o boji proti terorismu, Rámcové rozhodnutí Rady (2008/919/SVV), kterým se mění Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu.¹³³

K naplnění závazku z uvedených rámcových rozhodnutí byly zavedeny do českého trestního zákona trestné činy teroru a teroristického útoku.¹³⁴ Trestný čin teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku) chrání obecně řečeno demokratické zájmy před jednáními, která mají povahu teroristického činu. Základní skutková podstata postihuje taxativně vymezená jednání (§ 311 odst. 1 písm. a) až g), která jsou spáchána s úmyslem poškodit ústavní zřízení nebo obranyschopnost České republiky, narušit nebo zničit základní politickou, hospodářskou nebo sociální strukturu České republiky nebo mezinárodní organizace, závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo nebo protiprávně přinutit vládu nebo jiný orgán veřejné moci nebo mezinárodní organizaci, aby něco konala, opominula nebo trpěla. Jednáními, která jsou postihována základní skutkovou podstatou, jsou například zmocnění se rukojmích nebo provedení únosu, provedení útoku ohrožujícího nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví, nedovolená výroba přechovávání, dovoz nebo užití výbušniny, jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně nebo vývoj těchto zbraní, atd.¹³⁵ Druhá skutková podstata uvedená v odstavci 2 postihuje stejně toho, kdo jednáním uvedeným v odstavci 1 vyhrožuje, nebo kdo takové jednání teroristu nebo člena teroristické skupiny finančně, materiálně nebo jinak podporuje. Je tak postihnuta součinnost, která je jinak

¹³³ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 94-95

¹³⁴ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. [online], beck-online.cz, [cit. 28. října 2010]. Dostupné z <http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&rowIndex=1&documentId=nnptembqhfwpk5tlgvpvpxgys7giydaok7gqyf64dggmytc&conversationId=713192#selected-node>

¹³⁵ Pro úplnost doplňujeme všechna jednání uvedená v základní skutkové podstatě trestného činu teroristického útoku podle § 311 odst. 1 trestního zákoníku: ...a) provede útok ohrožující život nebo zdraví člověka s cílem způsobit smrt nebo těžkou újmu na zdraví, b) zmocní se rukojmí nebo provede únos, c) zničí nebo poškodí ve větší míře veřejné zařízení, dopravní nebo telekomunikační systém, včetně informačního systému, pevnou plošinu na pevninské mělčině, energetické, vodárenské, zdravotnické nebo jiné důležité zařízení, veřejné prostranství nebo majetek s cílem ohrozit tím lidské životy, bezpečnost uvedeného zařízení, systému nebo prostranství anebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu, d) naruší nebo přeruší dodávku vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje s cílem ohrozit tím lidské životy nebo vydat majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu, e) zmocní se letadla, lodi nebo jiného prostředku osobní či nákladní dopravy nebo nad ním vykonává kontrolu, anebo zničí nebo vážně poškodí navigační zařízení nebo ve větším rozsahu zasahuje do jeho provozu nebo sdělí důležitou nepravdivou informaci, čímž ohrozí život nebo zdraví lidí, bezpečnost takového dopravního prostředku anebo vydá majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu, f) nedovoleně vyrábí nebo jinak získá, přechovává, dováží, přepravuje, vyváží či jinak dodává nebo užije výbušninu, jadernou, biologickou, chemickou nebo jinou zbraň, anebo provádí nedovolený výzkum a vývoj jaderné, biologické, chemické nebo jiné zbraně nebo bojového prostředku nebo výbušniny zakázané zákonem nebo mezinárodní smlouvou, nebo g) vydá lidi v obecné nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví nebo cizí majetek v nebezpečí škody velkého rozsahu tím, že způsobí požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných podobně nebezpečných látek nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání, nebo takové obecné nebezpečí zvýší nebo ztíží jeho odvrácení nebo zmírnění...

postihována na základě ustanovení o trestnosti pomoci k trestnému činu.¹³⁶ Příprava trestného činu teroristického útoku je trestná.

Trestný čin teroru podle § 312 postihuje úmyslné usmrcení jiného provedené s úmyslem poškodit ústavní zřízení ČR. Je zde tak vyžadován „dvojitý“ úmysl. Vztah trestného činu teroru a teroristického útoku podle § 311 odst. 1 písm. a) vylučuje jednočinný souběh v případě, že bylo úmyslné usmrcení provedeno s úmyslem poškodit pouze ústavní zřízení ČR, jelikož teroristický útok podle zmíněného ustanovení postihuje pouze pokusné jednání vzhledem k usmrcení. Souběh je vyloučen i s teroristickým útokem podle § 311 odst. 3 písm. b), protože tímto je postihnuto nedbalostní usmrcení.¹³⁷ Příprava trestného činu teroru je rovněž trestná. Podle § 313 je poskytována ochrana i cizím státům v případě trestných činů teroristického útoku a teroru. Jedná se tak o výjimku ze zásady, podle které trestní právo slouží k ochraně vlastních zájmů státu.¹³⁸

¹³⁶ KUČHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 420

¹³⁷ Tamtéž. s. 422

¹³⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. s. 384

6. Srovnání se slovenskou právní úpravou

Zákon č. 140/1961 Sb. tedy trestní zákon byl právním předpisem kodifikujícím československé trestní právo hmotné. Po rozdělení Československa a vznikem dvou samostatných států se osamostatnila i znění tohoto kodexu vlivem vnitrostátních novelizací. Podobně jako v České republice, tak i na Slovensku probíhaly snahy o rekodifikaci trestního práva, jelikož trestní zákon z roku 1961 již nevyhovoval především díky demokratickému pojetí trestního práva jako skutečného prostředku právní ochrany ultima ratio. Jako první byla uskutečněna souhrnná novelizace trestního práva na Slovensku a to dnem 20. 5. 2005 přijetím zákona č. 300/2005 Z.z. Tedy nového trestního zákona, coby kodexu trestního práva hmotného. Současně s rekodifikací hmotného práva byla na Slovensku uskutečněna i souhrnná změna trestního práva procesního. Tak byl dne 24. 5. 2005 přijat i nový trestní řád zákonem č. 301/2005 Z.z., čímž byl zjednodušen vztah obou trestněprávních předpisů a jejich jednotlivých institutů narozdíl od české poloviční rekodifikace.¹³⁹

Před uvedením několika konkrétních skutkových podstat obsažených ve slovenském trestním zákoně postihujících jednání, které může souviset s projevy extremismu, věnujme několik poznámek tzv. protiextremistické pohnutce. Slovenský trestní zákon obsahuje ve zvláštní části řadu kvalifikovaných skutkových podstat, které jsou určeny tzv. zvláštním motivem. Onen zvláštní motiv („*osobitný motív*“) je pak definován v hlavě 5 obecné části, která je věnována výkladu pojmů a to v díle druhém nazvaném Zvláštní kvalifikační pojmy. Konkrétně v § 140, podle kterého se zvláštním motivem rozumí spáchání trestného činu: a) na objednávku, b) z pomsty, c) z úmyslu zakrýt nebo ulehčit jiný trestný čin, d) *v úmyslu veřejně podněcovat k násilí nebo k nenávisti vůči skupině osob nebo jednotlivci pro jejich příslušnost k některé rase, národu, národnosti, barvě pleti, etnické skupině, původu rodu nebo pro jejich vyznání, pokud je záminkou pro vyhrožování z předešlých důvodů*, e) v úmyslu spáchat trestný čin terorismu a některých forem účasti na terorismu podle § 419, f) *z národnostní, etnické nebo rasové nenávisti nebo nenávisti z důvodu barvy pleti*, nebo g) se sexuálním motivem. Z uvedených možných forem zvláštního motivu vyplývá, že trestní zákon mezi ně zahrnuje i tzv. extremistické pohnutky (§ 140 písm. d, písm. f). V řadě ustanovení zvláštní části řada trestných činů vyžaduje spáchání ze zvláštního motivu jako znak kvalifikované skutkové

¹³⁹ JELÍNEK, J. (ed.) O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny. Praha: Leges, 2009. s. 7

podstaty. Motiv je fakultativním znakem subjektivní stránky trestného činu. Vyžaduje se u něj úmyslné zavinění, i když to není zákonem výslovně stanoveno a z výkladu takového ustanovení jasně vyplývá, že musí jít o úmysl.¹⁴⁰ Jako příklad kvalifikovaných skutkových podstat, které vyžadují spáchání ze zvláštního motivu lze uvést (trestný čin úkladné vraždy podle 144 odst. 1, odst. 2 písm. e), vraždy podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. d), ublížení na zdraví podle § 155 odst. 1, odst. 2 písm. c), obchodování s lidmi podle § 179 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. c), loupeže podle § 188 odst. 1, odst. 2 písm. e), znásilnění podle § 199 odst. 1 odst., 2 písm. e), krádeže podle § 212 odst. 1, odst. 2, odst. 3 písm. c), atd.)

Ustanovení § 140a dále definuje (na rozdíl od české právní úpravy) trestné činy extremismu. S trestnými činy extremismu souvisí další definice a to tzv. *extremistické skupiny*. Tou se podle § 129 odst. 3 pro účely tohoto zákona rozumí spolčení nejméně tří osob za účelem spáchání trestného činu extremismu.

6.1 Trestné činy extremismu

Na Slovensku byla přijetím zákona č. 257/2009 Z. z. provedena jakási protixtremistická novela trestního zákona. Tento zákon zavedl do trestního práva již zmíněný kvalifikační pojem extremistická skupina a pozměnil definici zvláštního motivu. Stanovil trestné činy extremismu a také definici pojmu extremistických materiálů podle § 130 odst. 8, odst. 9.¹⁴¹ Trestné činy extremismu jsou vymezeny taxativním výčtem v ustanovení § 140a.

¹⁴⁰ IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. 1. vydání. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2006. s. 142

¹⁴¹ Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů, § 130 odst. 8 Extremistickým materiálem se pro účely tohoto zákona rozumí písemné, grafické, obrazové, zvukové nebo obrazově-zvukové zhotovení a) textů a prohlášení, vlajek, odznaků hesel nebo symbolů skupin a hnutí které směřují k potlačení základních lidských práv a svobod, b) programů nebo ideologií skupin a hnutí, které směřují k potlačení základních lidských práv a svobod, c) obsahující, podporující nebo podněcující nenávisť, násilí nebo neodůvodněně odlišné zacházení vůči skupině osob nebo jednotlivci pro jejich příslušnost k některé rase, národu národnosti, barvě pleti, etnické skupině, původu rodu nebo pro jejich náboženské vyznání, pokud záminkou pro předcházející důvody, d) ospravedlňující nebo schvalující čin považovaný článkem 6 Statutu Mezinárodního vojenského soudního dvoru připojeného k Úmluvě z 8. srpna 1945 o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinů Evropské Osy a příslušnými články statutu jiného mezinárodního trestního soudu zřízeného na základě mezinárodního práva, jehož pravomoc uznala Slovenská republika, za genocidium, nebo zločin proti lidskosti, pokud byl pachatel nebo účastník tohoto činu odsouzen pravomocným rozsudkem mezinárodního trestního soudu zřízeného na základě mezinárodního veřejného práva, jehož pravomoc uznala Slovenská republika, pokud takový rozsudek nebyl předepsaným řízením zrušen, nebo e) popírající nebo vážně zlehčující čin považovaný článkem 6 Statutu Mezinárodního vojenského soudního dvora připojeného k Dohodě z 8. srpna 1945 o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinů Evropské Osy a příslušnými články statutu jiného mezinárodního trestního soudu zřízeného na základě mezinárodního práva, jehož pravomoc uznala Slovenská republika, za genocidium, nebo zločin proti lidskosti, pokud byl pachatel nebo účastník tohoto činu odsouzen pravomocným rozsudkem mezinárodního trestního soudu zřízeného na základě mezinárodního veřejného práva, jehož pravomoc uznala Slovenská republika. Odst. 9 Za extremistický materiál se považuje materiál podle odstavce 8, pokud se vyrábí,

Jedná se konkrétně o trestné činy podpory a propagace skupin směřujících k potlačení základních práv a svobod podle § 421 a 422, výroby extremistických materiálů podle § 422a, rozšiřování extremistických materiálů podle § 422b, přechovávání extremistických materiálů podle § 422c, hanobení národa, rasy a přesvědčení podle § 423, podněcování k národnostní, rasové a etnické nenávisti podle § 424, podněcování, hanobení a vyhrožování osobám pro jejich příslušnost k některé rase, národu, národnosti, barvě pleti, etnické skupině nebo původu rodu podle § 424a a trestný čin spáchaný ze zvláštního motivu podle § 140 písm. d) a f) (příklady trestných činů spáchaných ze zvláštního motivu viz. výše). Podle našeho názoru s extremismem může souviset i celá řada dalších trestných činů a proto je definice extremistických trestných činů stanovená taxativním výčtem trestných činů nedostačující a jedná se o pokus zákonodárce o vymezení alespoň těch nejzávažnějších nebo nejtypičtějších forem této trestné činnosti. Učinil tak ovšem zcela nesystematicky, jelikož klasifikaci trestných činů podle objektu tradičně provádí zvláštní část, avšak slovenský zákonodárce výčet trestných činů extremismu zařadil do výkladových ustanovení obecné části trestního zákona. Zároveň však zařadil trestné činy extremismu do názvu hlavy dvanácté zvláštní části. Ta vznikla přijetím nového trestního zákona¹⁴² a po novele nese název Trestné činy proti míru, lidskosti, trestné činy terorizmu, extremismu a trestné činy válečné. Dle našeho názoru měla být spíše zvolena varianta rozdělení této hlavy do dílů. Jako další nedostatek lze vnímat přehnanou kasuistiku v případě trestných činů souvisejících s extremistickými materiály. Konkrétně tedy trestných činů výroba, rozšiřování a přechovávání extremistických materiálů podle § 422a, § 422b § 422c.¹⁴³ Jednání uvedená v těchto skutkových podstatách byla trestně kvalifikovatelná již dříve a to trestným činem podpory a propagace skupin směřujících k potlačení základních práv a svobod podle § 421 a § 422.¹⁴⁴

rozšiřuje, uvádí do oběhu, dělá veřejně přístupným nebo přechovává v úmyslu podněcovat nenávist, násilí nebo neodůvodněně odlišné zacházení vůči skupině osob nebo jednotlivci pro jejich příslušnost k některé rase, národu, národnosti, barvě pleti, etnické skupině, původu rodu nebo pro jejich náboženské vyznání, pokud je záminkou předcházející důvody a replika extremistického materiálu nebo jeho napodobenina, která je zaměnitelná s originálem.

¹⁴² VÁLKOVÁ, H. Nad novým slovenským trestním zákonem, jeho východisky a specifiky. *Právní rozhledy*, 15/2005 s. 2. [online], beck-online.cz, [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqgvpxa4s7ge2v643uojpws2i&rowIndex=5&conversationId=1604063#selected-node>>

¹⁴³ Viz. výše.

¹⁴⁴ IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. 1. vydání. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2006. s. 552 - 554

Závěr

V úvodu byl jako jeden z hlavních cílů této práce stanoven popis samotného pojmu extremismu. Ze srovnání zmíněných definic lze učinit závěr, že extremismus je množinou jevů, které souvisejí s názorovou vyhraněností, jejímž obsahem je úsilí extremistických skupin o odstranění demokratických základů společnosti. Rozlišování extremismu na jednotlivé formy je podstatným základem pro zkoumání tohoto negativního fenoménu všemi dotčenými vědními disciplínami. K tomuto docházím především z vlastní zkušenosti, ke které jsem dospěl již při zpracovávání samotné osnovy této práce.

Na nárůst aktivity extremistických skupin, jejich profesionalizaci a internacionalizaci musí každý demokratický stát i mezinárodní organizace reagovat různými způsoby. Ty by měly být zaměřeny především na prevenci. Extremismus je však natolik vážným problémem, že musí být zároveň stanoveny co nejúčinnější právní prostředky, které budou reagovat na nejzávažnější protiprávní činy extremistické povahy. Tento úkol plní trestní právo. Z poměrně značného počtu skutkových podstat jednotlivých trestných činů, kterými lze extremistická jednání postihnout vyplývá, že moc zákonodárná této problematice věnuje dostatečnou pozornost. Státní moc se však podle klasického dělení člení ještě na moc výkonnou a soudní. Pouze exekutiva a soudnictví mohou skutečně uplatňovat státní moc na základě rámce stanoveného zákonodárstvím. Z hlediska ochrany společnosti před extremismem, dle mého názoru, hraje nejdůležitější roli moc výkonná. Její význam spočívá v tom, že policejní orgány a státní zastupitelství reprezentující exekutivu postupují podle procesních předpisů při zjišťování trestných činů a jejich pachatelů, kteří jsou trestně odpovědní na základě trestního práva hmotného. Složky moci výkonné jsou tedy nepostradatelným prvkem, který zajišťuje návaznost moci soudní na zákonodárství. Z těchto důvodů by měla moc výkonná reagovat na aktuální “kondici“ extremistických skupin zvýšeným zájmem svých vykonavatelů a organizačních složek o problém extremismu.

Předešlé myšlenky bych uzavřel tím, že právo samo o sobě problém extremismu nevyřeší. Může poskytnout co možná nejefektivnější prostředky právní ochrany, kterých je však potřeba náležitě využít.

Shrnutí

Tato diplomová práce je věnována problematice extremismu a způsobům ochrany společnosti před tímto sociálně patologickým jevem především pomocí prostředků trestního práva.

První kapitola se pokouší o vymezení samotného pojmu extremismu pomocí srovnání jednotlivých definic použitých odborníky, věnujících se této problematice. Zejména se zaměřuje na výklad tohoto fenoménu z hlediska právní vědy, politologie a sociologie.

Ve druhé kapitole se autor této práce věnuje možnému rozčlenění extremismu na jeho jednotlivé formy. Extremismus dělí na politický, náboženský a ekologický. Politický extremismus dále klasifikuje podle tradičního pojetí politického názorového spektra na pravicový a levicový. V případě pravicového extremismu je pak stručně vylíčen přehled jeho vnitřního členění na jednotlivé subkultury.

Třetí kapitola se zaměřuje na jednotlivé trestné činy uvedené ve zvláštní části trestního zákoníku. V případě politického extremismu postupuje výčet trestných činů, které s touto formou extremismu mohou souviset podle systematiky jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku. V poslední z podkapitol věnované náboženskému extremismu jsou na základě konkrétních případů z praxe uvedeny skutkové podstaty trestných činů, jež tato jednání postihují.

Čtvrtá kapitola popisuje ochranu společnosti před extremismem právními prostředky jiného než trestního práva. Práce se zde věnuje problematice existence politických stran, právu sdružovacímu a právnímu postavení registrovaných církví.

V páté kapitole je popsán fenomén terorismu a jeho jednotlivých typů s ohledem na jeho úzkou souvislost s extremismem. Protože se jedná o bezpečnostní riziko vyplývající z extremismu, je i v této kapitole stručně popsán dosah této problematiky na trestní právo.

Šestá kapitola je zaměřena na srovnání se slovenským trestním právem. Zejména na výčet vybraných ustanovení slovenského trestního zákona, který narozdíl od české trestněprávní úpravy, pojem extremismus používá.

Tato práce ve svém závěru obsahuje souhrn autorových názorů na zpracované téma doplněný o seznam použitých zdrojů.

Summary

This diploma thesis is concerned with the issue of extremism and ways of protecting the society against this socially pathological phenomenon especially by means of criminal law.

The first chapter attempts to define the term of extremism by comparing individual definitions given by experts in this field. Mainly, it focuses on the interpretation of this phenomenon from the viewpoint of jurisprudence, politics and sociology.

In the second chapter, author concerns himself with possible differentiation of extremism into its various forms. Extremism is divided into political, religious and ecological extremism. Political extremism is further classified into left-wing and right-wing variety according to the traditional understanding of political spectrum. In case of a right-wing extremism, an overview of its further division into specific subcultures is briefly described.

The third chapter deals with particular crimes mentioned in the special part of criminal code. In case of political extremism, the enumeration of crimes follows the system of individual chapters of the criminal code's special part. In the very last one of subchapters dedicated to religious extremism, bodies of crimes sanctioning such actions are introduced based on specific practical cases.

The fourth chapter describes the protection of society against extremism by legal means other than the criminal law ones. At this point, thesis pursues the issue of existence of political parties, right to association and legal status of registered churches.

In the fifth chapter, phenomenon of terrorism is described along with its particular types with respect to its close connection to extremism. The scope of this problem affecting criminal law is described due to the security risk arising out of extremism.

The sixth chapter is focused on the comparison with Slovak criminal law. Especially on the enumeration of chosen provisions of Slovak criminal code which does not use the term of extremism unlike the Czech criminal law regulation.

In its conclusion, this thesis covers summary of author's opinions on the analyzed topic and it is supplemented with a list of used sources.

Seznam použitých zdrojů:

Knihy (monografie, sborníky a jiné):

BLAHOŽ, J., et al. *Democracy on issues of legal policy in fighting terrorism: a comparison*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2009. 352 s. ISBN 978-80-7357-486-4

ČERNÝ, P. *Právní ochrana před extremismem*. Praha: C. H. Beck, 2008. 270 s. ISBN 978-80-7400-053-9

DANICS, Š. *Extremismus: Hrozba demokracie*. Praha: Police History, 2002. 128 s. ISBN 80-86477-07-X

DAVID, V., MALACKA, M. *Fenomén mezinárodního terorismu*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2005. 143 s. ISBN 80-7201-524-9

FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998. 303 s. ISBN 80-210-1798-8

GŘIVNA, T. *Trestní právo hmotné. Judikatura k obecné i zvláštní části*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010. 312 s. ISBN 978-80-7357-509-0

HERCZEG, J. *Trestné činy z nenávisti*. Praha: Aspi, Wolters Kluwer, 2007. 260 s. ISBN 978-80-7357-311-9

CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2001. 172 s. ISBN 80-7201-265-7

CHMELÍK, J. a kol. *Trestní právo hmotné zvláštní část s aplikačními příklady*. Praha: Linde Praha a. s., 2010. s. ISBN 978-80-7201-820-8

IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť.* 1. vydání. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2006. 607 s. ISBN 80-8078-084-6

IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná časť.* 1. vydání. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2006. 530 s. ISBN 80-8078-084-6

JELÍNEK, J. (ed.) *O novém trestním zákoníku. Sborník z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny.* Praha: Leges, 2009. 224 s. ISBN 978-80-87212-21-9

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné.* 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 896 s. ISBN 978-80-87212-24-0

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné, Obecná část. Zvláštní část.* 2. vydání. Praha: Linde, 2006. 823 s. ISBN 80-7201-630-X

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo procesní.* 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 784 s. ISBN 978-80-87212-30-1

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 1216 s. ISBN 978-80-87212-22-6

KUCHTA, J. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo hmotné. Zvláštní část.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 656 s. ISBN 978-80-7400-047-8

LUŽNÝ, D. *Nová náboženství a sekty.* Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 1999. s. LUŽNÝ, D. *Nová náboženství a sekty.* Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 1999. 32 s.

MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR.* Brno: Institut strategických studií, Barrister & Principál, 2003. 655 s. ISBN 80-86598-45-4

MAREŠ, M. *Terorismus v ČR.* 1. vydání. Brno: Centrum strategických studií, 2005. 480 s. ISBN 80-903333-8-9

MAREŠOVÁ, A. a kol. *Kriminologické a právní aspekty extremismu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. 163 s. ISBN 80-86008-59-2

PIKNA, B. *Evropská unie – vnitřní a vnější bezpečnost a ochrana základních práv (na pozadí boje proti mezinárodnímu terorismu)*. Praha: Linde Praha a. s. – Právnické a ekonomické knihkupectví a nakladatelství Boumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2002. 473 s. ISBN 80-7201-383-1

PLECITÝ, V., DANICS, Š., PORADA, V. *Extremismus jeho kořeny, projevy a východiska řešení*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie ČR, 2002. 270 s. ISBN 80-7251-088-6

SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 464 s. ISBN 987-80-7357-382-9

VOJTÍŠEK, Z. *Nová náboženská hnutí a kolektivní násilí*. Brno: L. Marek, 2009. 460 s. ISBN 978-80-87127-21-6

Internetové zdroje a odborné články:

ČERNÝ, P. *Zákon o sdružování občanů. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2010. 243 s. [online], beck-online.cz, [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/document.seam?type=html&documentId=nnptembrgbpxi6tlgezte&tocid=nnptembrgbpxi6tlgezte&rowIndex=-1&conversationId=1654788#selected-node>>

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 3285 s. [online], beck-online.cz, [cit. 30. června 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?documentId=nnptembqhfwpk5tlgu&tocId=nnptembqhfwpk5tlgu&type=html&conversationId=1621069&conversationPropagation=join#selected-node>>

PÚRY, F. Některé změny v ukládání trestů podle nového trestního zákoníku. *Trestněprávní revue*, 1/2010, s. 1. [online], beck-online.cz, [cit. 13. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search->

document.seam?type=html&documentId=nrptembrgbpxi4s7gfpxg5dsl4yq&rowIndex=-1&conversationId=1472558#selected-node>

MAREŠOVÁ, A. Sociálně patologické jevy. *Trestněprávní revue*, 2/2010, s. 52. [online], beck-online.cz, [cit. 14. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembrgbpxi4s7gfpxg5dsl42te&rowIndex=39&conversationId=1472558#selected-node>>

SYLLA, M. Jeden případ odmítnutí registrace politické strany aneb požadavek právní diskontinuity s totalitními režimy ohrožuje státnost České republiky. *Soudní rozhledy*, 4/2003, s. 139. [online], beck-online.cz, [cit. 10. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqgnpxg4s7grpxg5dsl4ytgoi&rowIndex=-1&conversationId=1539640#selected-node>>

ČERNÝ, P. Popírání holocaustu v právních souvislostech. *Trestněprávní revue*, 7/2007, s. 185. [online], beck-online.cz, [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqg5pxi4s7g5pxg5dsl4ytqni&rowIndex=42&conversationId=1646033#selected-node>>

HENDRYCH, D. a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. 2010. [online], beck-online.cz, [cit. 1. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nnptembqhfpy6c7on2we43jmruwc4tonfpwg2dboyqww5dfojpxi4tfon2g42lin5pxa4tbozqq&rowIndex=7&conversationId=1540443#selected-node>>

ČERNÝ, P. Zákaz (antidemokratické) politické strany. *Právní rozhledy*, 12/2007, s. 433. [online], beck-online.cz, [cit. 13. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqg5pxa4s7gez643uojptimzt&rowIndex=35&conversationId=1540927#selected-node>>

VÁLKOVÁ, H. Nad novým slovenským trestním zákonem, jeho východisky a specifiky. *Právní rozhledy*, 15/2005 s. 2. [online], beck-online.cz, [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=nrptembqgvpxa4s7ge2v643uojpws2i&rowIndex=5&conversationId=1604063#selected-node>>

Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestnímu zákoníku. [online], beck-online.cz, [cit. 15. srpna 2010]. Dostupné z <<http://www.beck-online.cz/legalis/search-document.seam?type=html&documentId=oz5f6mrqga4v6nbql5shuljq&rowIndex=-1&conversationId=1472558#selected-node>>

<http://www.bis.cz>

<http://www.mvcr.cz>

<http://www.kscm.cz>

Právní prameny:

Vnitrostátní právní předpisy:

- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- zákona č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
- zákona č. 219/2009 Sb. o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákona č. 15/1993 Sb. o Armádě České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 84/1990 Sb., o právu shromažďovacím, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 219/2009 Sb. o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 15/1993 Sb. o Armádě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

- zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 424/1991 Sb. o sdružování v politických stranách a hnutích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, ve znění pozdějších předpisů

Interní normativní instrukce vlády:

- usnesení vlády ze dne 4. května 2009, č. 572
- usnesení vlády ze dne 9. července 2003, č. 669
- usnesení vlády ze dne 11. února 2008 č. 129

Mezinárodní úmluvy a předpisy EU a jiné mezinárodní dokumenty:

- Všeobecná deklarace lidských práv
- Dodatkový protokol k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv
- Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace
- Úmluva o potlačení a trestání zločinu apartheidu
- Doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy z roku 1999, č. 1426
- Rámcové rozhodnutí Rady (2002/475/SVV) o boji proti terorismu
- Rámcové rozhodnutí Rady (2008/919/SVV), kterým se mění Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu

Slovenské právní předpisy:

- zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. prosince 2002, sp. zn. 7 Tdo 989/2002
- rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 16. října 1925, spis. zn. Zm I 588/25

- stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. prosince 2006, spis. zn. Tpjn 302/2005
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2004, spis. zn. 5 Tdo 563/2004
- rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. 4. 2002, spis. zn. 11 Zp 36/2001
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne, 4. března 2009 spis. zn. Pst 1/2008 - 66
- rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne, 17. února 2010 spis. zn. Pst 1/2009 – 348
- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. října 2001, spis. zn. 11 Zp 33/ 2001